

## 32. Yleiset työt

*Lautakunnan kokoonpano, kokoukset ym.* Yleisten töiden lautakuntaan kuuluivat v. 1956 puheenjohtajana liikennemest. Valtter Laitinen, varapuheenjohtajana yli-ins. Harald Backman sekä jäsenenä rakennusneuvos Beato Kelopuu, varat. Gustaf Laurent, leht. Aarre Loimaranta, työntekijä Oiva Salama, joht. Fritiof Sundqvist, rakennusneuvos Heikki Sysimetsä ja viilaaja Veikko Vanhanen. Kaupunginhallituksen edustajana oli tekn. joht. Hjalmar Krogius ja sihteerinä toimi varat. Tauno Lehtinen.

Lautakunta kokoontui 46 kertaa ja käsitteli kokouksissaan 1 857 asiaa. Lähetettyjen kirjeiden luku oli 612.

*Lautakunnan lopulliset päätökset.* Yleisten töiden lautakunnan kertomusvuoden aikana tekemistä lopullisista päätöksistä mainittakoon seuraavat tärkeimmät:

Katurakennusosaston toimialaa koskevat. Lautakunta päätti oikeuttaa katurakennusosaston hankkimaan kertomusvuonna tarvitsemansa bitumiemulsiomäärän toiminimiltä Oy. Colas Ab., Oy. Ikopal Ab., Asfaltti Oy. Lemminkäinen ja Rakennus Oy. Cultor Bitumiemulsioyhdistyksen tarjouksen mukaisilla ehdoilla ja siinä laajuudessa kuin osaston tarve, tehtaiden toimituskyky ja emulsion laadun tarkkailusta saatavat kokemukset kulloinkin antavat aihetta (16. 4. 569 §).

Kertomusvuonna suoritettavat katupäällystystyöt oikeutettiin katurakennusosasto antamaan tarjouksia jättäneille liikkeille seuraavasti: Uusi Porvoontie, Marjaniemen ja Vartiokylän välinen osa Asfaltti Oy. Lemminkäiselle kesäkuun alussa sekä Vartiokylän ja kaupungin rajan välinen osa samalle yhtiölle elokuun alussa; Vanha Porvoontie, Nummitien risteyksen ja kaupungin rajan välillä Rakennus Oy. Cultor'ille heinäkuun alussa; Stansvikintie, Laajasalontien ja Esson tienristeyksen välinen osa Oy. Viarecta Ab:lle kesäkuun alussa; Konalantie, Hämeenkylässä tienristeyksen ja kaupungin rajan välinen osa Rakennus Oy. Cultor'ille heinäkuun puolivälissä; Herttoniemen valtatie Kulosaareissa Oy. Viarecta Ab:lle syyskuun alussa; Pakilantie, Metsäpurontien ja Välitälöntien välillä Rakennus Oy. Cultor'ille alkuosa kesäkuun puolivälissä, loppuosa syyskuun alussa.

Lautakunta päätti oikeuttaa katurakennusosaston teettämään Herttoniemen puhdistamon rakennuskonstruktiosuunnitelmat rakennussuunnittelutoimisto Rakento Oy:llä voimassaolevan insinööritaksan mukaista palkkiota vastaan (20. 8. 1 161 §). Puhdistamon voima-asemaa varten oikeutettiin katurakennusosasto tilaamaan Oy. S. G. Tuderus Ab:ltä 2 kpl National-R4AP6 sekapolttoaine käyttöisiä dieselmoottoreita lisälaitteineen Strömbergin generaattoreilla ja suojaus- sekä ohjauslaitteilla varustettuina (1. 10. 1 368 §). Puhdistamon rakennustyöt lautakunta päätti antaa Suomen Tehdas- ja Asuinrakennus Oy:n suoritettavaksi 77.4 mmk:n urakkahinnasta ja yhtiön tarjouksensa yhteydessä lisäksi muutostöitä varten ilmoittamin yksikköhinnoin sekä sillä ehdolla, että urakoitsija käyttää vesitiiviin betonin valussa kaupungin hyväksymää A-betonin valvontaoikeudet omaavaa henkilöä. Lisäksi oikeutettiin osasto allekirjoittamaan työstä tehtävä urakkasopimus (12. 11. 1 600 §).

Puhtaanapito-osaston toimialaa koskevat. Lautakunta päätti oikeuttaa puhtaanapito-osaston ostamaan talven aikana tarpeen mukaan lisää katuhiikka Oy. Rudus Ab:ltä ja J. V. Karlsonilta tarjousten mukaisilla hinnoilla (23. 1. 139 §) sekä viimeainitulta katusoraa n. 46 000 m<sup>3</sup> tarjottuun 595 mk:n kuutiohintaan (30. 4.

656 §). Lautakunta päätti vuokrata satamalaitoksen hallinnassa olevan 1 500 m<sup>2</sup>:n suuruisen alueen Itämerenkadun varrelta sillä olevine rakennuksineen puhtaanapito-osaston käyttöön varastalueeksi ja autotalleiksi (6. 2. 214 §).

Talorakennusosaston toimialaa koskevat. Malmin sairaalan poliklinikkarakennuksen laajennus- ja muutostyön suunnittelun lautakunta päätti antaa arkkit. Toivo Löyskän tehtäväksi tavanmukaisesta arkkitehtipalkkiosta (16. 1. 61 §).

Tervalammen työlaitoksen henkilökunnan asuinrakennuksen ja sauna-, perhepesula-, sekä palokalusterakennuksen suunnittelu päätettiin antaa arkkit. Yngve Lagerbladın tehtäväksi tavanmukaisesta arkkitehtipalkkiosta (6. 2. 204 §) ja laitoksen asuinrakennuksen sekä pesutuparakennuksen rakennus-, kone- ja sähköteknilliset työt Rakennusliike Eino A. Hovin suoritettavaksi 9.8 mmk:n urakkahintaan, mikäli töitä varten tarvittava 4.525 mmk:n lisämääräraha myönnetään jo talousarviossa olevien 7.425 mmk:n lisäksi ja mikäli urakoitsija asettaa työstään 10 %:n suuruisen rakennusaikaisen ja 5 %:n suuruisen vastuuvuoden takuun (20. 8. 1 149 §).

Lautakunta päätti vapauttaa Grassos Maskinenfabrieken N. V. -nimisen toiminimen ja lautakunnan kesken 21. 5. 1951 solmitun syväjäädäyttämön koneiden hankintasopimuksen takuusitoumuksesta edellyttäen, että hankkija tai sen tšekäläinen edustaja Oy. Blumberg & Co ennen 9. 2. sitoutuu toimittamaan em. koneiden jäähdytyspattereiden nesterajan säätäjänimuriventtiileihin tarpeelliset säätölevyt (6. 2. 206 §).

Lautakunta päätti antaa Oulunkylän lastentarhan suunnittelun arkkit. Aili Pulkalle tavanmukaisesta arkkitehtipalkkiosta (27. 2. 335 §).

Talorakennusosasto oikeutettiin tilaamaan Voima- ja polttoainetaloudelliselta yhdistykseltä Ekonolta Käpylän kunnalliskodin uuden lämpökeskuksen lämpö-, ilmanvaihto- ja saniteettitekniillisten laitteiden täydelliset suunnitelmat (5. 3. 375 §).

Lautakunta päätti antaa Vallilan 35/5 kW aseman rakennuspiirustusten valmistamisen arkkitehtitoimisto Hytönen & Luukkoselle (23. 4. 599 §) sekä virastotalon (Meritullinkatu n:o 12 B) rakennuspiirustusten laatimisen arkkit. Matti Hakurin tehtäväksi tavanmukaisista arkkitehtipalkkioista (30. 4. 643 §) ja sähkölaitoksen tilaamien muuntajarakennuksien rakentamisen urakalle seuraaville liikkeille: I ryhmä (4 kpl) Rakennusliike Osmo Saariselle hintaan 4 166 000 mk, II ryhmä (9 kpl) Rakennusliike Kelopuro & Tuuli Oy:lle hintaan 12 560 000 mk sekä III ryhmä (10 kpl) Paalurakenne Oy:lle hintaan 12 839 000 mk. Lisäksi lautakunta päätti oikeuttaa talorakennusosaston allekirjoittamaan töistä tehtävät urakkasopimukset 10 %:n pankkitakuuehdoilla (7. 5. 676 §).

Lautakunta päätti antaa uuden keskuspesulan suunnittelutyön arkkitehtitoimisto Cedercreutz & Railolle tavanmukaisesta arkkitehtipalkkiosta (22. 5. 740 §).

Länsisataman huoltorakennuksen rakennustekniilliset työt lautakunta päätti antaa Oy. Tektor Ab:n suoritettavaksi 80.6 mmk:n urakkahinnasta, mikäli urakoitsija asettaa työn kunnollisesta suorittamisesta ja määräaikaisesta valmistumisesta n. 10 %:n suuruisen pankkitakuun sekä vastuuvuoden ajaksi n. 3 %:n suuruisen pankkitakuun. Talorakennusosasto oikeutettiin tekemään työtä koskeva urakkasopimus (22. 5. 742 §). Huoltorakennuksen putkityöt päätettiin antaa Radiator Oy:n suoritettavaksi hintaan 15.6 mmk ja oikeutettiin talorakennusosasto allekirjoittamaan urakkasopimus, sillä ehdolla että urakoitsija antaa työn suorittamisesta 10 %:n pankkitakuun, mikä työn valmistuttua muutetaan 5 %:n suuruiseksi vastuuvuoden takuiksi (18. 6. 921 §).

Nikkilän sairaalan vedenpuhdistuslaitteet lautakunta päätti tilata Yleinen Insinööri-toimisto Oy:ltä hintaan 10.395 mmk ja oikeuttaa talorakennusosaston allekirjoittamaan työstä tehtävän urakkasopimuksen tavanmukaisilla takuuehdoilla (28. 5. 776 §).

Vartiokylän uuden kansakoulun suunnittelu päätettiin tilata arkkit. Jorma Järveltä tavanmukaisesta arkkitehtipalkkiosta (18. 6. 911 §).

Lautakunta päätti antaa Huopalahden poliisivartioaseman suunnittelun ent. kaup. arkkit. Lasse Björkin tehtäväksi tavanmukaisesta palkkiosta (23. 7. 1 081 §).

Porolahden kansakoulun lämpöjohtotyöt päätettiin antaa Vesi- ja Lämpö Oy:n suoritettavaksi hintaan 7.54 mmk ja vesi- ja viemärijohtotyöt vesilaitoksen suoritettavaksi hintaan 7.345 mmk sekä oikeuttaa talorakennusosasto allekirjoittamaan yhtiön kanssa tehtävä urakkasopimus tavanmukaisilla ehdoilla (29. 10. 1 522 §).

Hankintaosaston toimialaan kuuluvat. Lautakunta päätti oikeuttaa hankintaosaston tilaamaan Rolac Oy:ltä Jussi 65—90 -merkkisen kaivuukoneen Åker-

man-mallia tarjouksen mukaisine lisälaitteineen yhteishintaan 11 414 750 mk liikevaihtoveroineen Varkaudessa (9. 4. 511 §).

Hankintaosaston päällikkö velvoitettiin yhdessä muiden osastojen kanssa laatimaan suunnitelma ohjeiksi työmaaparakkien ja muiden rakennusviraston käytössä olevien laitteiden käytön tarkkailusta sekä esittämään ohjeet lautakunnan hyväksyttäväksi (9. 4. 522 §).

Lautakunta päätti oikeuttaa hankintaosaston tilaamaan Lokomo Oy:ltä kaksi 6 tn:n Teräskarhu 60-merkkistä tiehöylää tarjouksen mukaisine lisälaitteineen hintaan 4 054 700 mk/kpl ja yhden 12 tn:n Teräskarhu 12-merkkisen tiehöylän samoin lisälaitteineen hintaan 5 561 200 mk vapaasti Tampereella. Hintoihin tuli lisäksi liikevaihtovero ja riippuivat ne aine- ja palkkakustannusten muutoksista toimituskauden aikana (16. 4. 559 §). Lisäksi oikeutettiin osasto tilaamaan samalta yhtiöltä neljä Lokomon Teräskarhu 125-merkkistä tiehöylää varusteineen hintaan 6 333 500 mk/kpl ja yhden Lokomon Teräskarhu 125-merkkisen tiehöylän lisävarusteineen hintaan 6 553 500 mk sekä kolme Lokomon Teräskarhu 60-merkkistä tiehöylää samoin lisävarusteineen hintaan 4 259 000 mk/kpl. Hintoihin tuli lisäksi liikevaihtovero ja tarkoittivat ne hintoja vapaasti Tampereella. Teräskarhu 125 tiehöyliä toimitusaika oli v:n 1957 tammikuu ja Teräskarhu 60 tiehöyliä v:n 1957 tammi-helmikuu (28. 12. 1 839 §).

Lautakunta päätti oikeuttaa hankintaosaston tilaamaan Oy. Trustivapaa Bensiini Ab:ltä 1 500 000 l bensiiniä hintaan 36: 50 mk/l ja 150 000 l petroolia hintaan 19: 20 mk/l liikevaihtoveroineen vapaasti toimitettuna kaupungin laitosten säiliöihin tarpeen mukaan (18. 6. 901 §).

*Esitykset.* Kaupunginhallitukselle tehdyt tärkeimmät esitykset, jotka on ryhmitelty viraston eri toimialojen mukaan, koskivat seuraavia asioita:

*katurakennusalaan kuuluvia:* määrärahan myöntämistä avo-ojan putkittamiseksi Koskelantiellä liikennelaitoksen autohallin kohdalla (26. 3. 487 §); ns. Marttilan kokoojajohdon jatkamisesta Etelä-Kaarelan kerrostaloalueelle laadittujen piirustusten hyväksymistä (23. 4. 614 §); Herttoniemen jäteveden puhdistamon asemapiirros- ja puhdistamon konekeskuksen pääpiirustusten sekä Talin puhdistamon esipuhdistusaseman, kaasunpuhdistusaseman ja metaanikäymissäiliön pääpiirustusten hyväksymistä (23. 4. 617 §, 7. 5. 683 §, 3. 9. 1 221 §); eräiden Lauttasaaren katujen ja viemäreiden rakentamista sellaiseen vaiheeseen, että rakennuskustannusten takaisin saaminen kaupungille tulisi turvatuksi sekä Niittyläntien ja Huopalahdentien rakentamista samoin em. tavalla (4. 6. 848, 849 §); Pohjois-Haagan III:n asuntoalueen pohjoisimman osan katujen pituusleikkauspiirustuksia (2. 7. 982 §); määrärahan myöntämistä Pakilantien Metsäpuron—Välitalontien välisen osan rakentamiseksi (23. 7. 1 072 §); katurakennusosaston laatimien piirustusten hyväksymistä tierakennussuunnitelmaksi Bromarvin pitäjässä olevalta Santalan seisakkeelta Bengtsärin laiturille (10. 9. 1 247 §); asemakaavalain 39 §:n edellyttämiin toimenpiteisiin ryhtymistä katurakennusosaston Oulunkylän asemakaava-alueen osasta laatiman katujen rakentamiskustannusten jakohdotuksen johdosta (29. 10. 1 516 §) sekä kahdeksan konemestarin ja kahden koneenhoitajan viran perustamista katurakennusosastoon (10. 12. 1 767 §);

*puhtaanapito-osaston toimialaan kuuluvia:* 21. kaupungin osan korttelin n:o VK 675 varaamista jätteiden polttolaitosta varten (6. 2. 194 §); sekä eräiden kertomusvuoden puhtaanapitomäärärahojen ylittämisoikeuden myöntämistä ja lisäyksiä v:n 1957 talousarvion puhtaanapitomenoihin (23. 7. 1 082, 1 083 §);

*talorakennusosaston toimialaan kuuluvia:* Kivelän sairaala-alueen yleissuunnitelman periaateluonnosten sekä seuraavien luonnos- tai pääpiirustusten hyväksymistä: Kivelän hermo- ja mielitautiosastojen, tarkkailuosaston ja huoltotoimiston käsittämän rakennusryhmän (23. 1. 126 §), Koskelan kunnalliskodin uuden asuntolarakennuksen (23. 1. 130 §), Vallilan poliisitalon (30. 1. 158 §, 2. 7. 969 §), Alppipuiston ulkoilmanäyttämön (30. 4. 651 §), Toivolan koulukodin osatorakennuksen (14. 5. 717 §), Auroran sairaalan VIII rakennuksen muutos- ja täyskorjaustöiden (28. 5. 773 §), Käpylän urheilupuiston vartijan asuinrakennuksen (28. 5. 778 §), poikien ammattikoulutalon (28. 5. 779 §), Porolahden kansakoulun ja samalle tontille tulevan kirjastorakennuksen (29. 5. 806 §, 2. 7. 968 §), Oulunkylän lastentarhatalon (18. 6. 912 §, 3. 9. 1 242 §), Hirvihaaran huoltolaitoksen askartelu- ja saunarakennuksen (18. 6. 914 §), tuberkuloosiparantolan talousrakennuksen (20. 8. 1 146 §), Tervalammen työlaitoksen sauna-, perhepesula-

ja kalustorakennuksen sekä henkilökunnan asuinrakennuksen (20. 8. 1 166, 1 167 §), Suvi-  
lahden höyryvoimalaitoksen huolto- ja kytkinrakennusten sekä kalustosuojarakennuksen  
(10. 9. 1 242 §, 5. 11. 1 567 §) ja saman laitoksen öljysäiliön (5. 11. 1 568 §), Katajanokan  
I ja II varastorakennuksen (24. 9. 1 326, 1 327 §), suomenkielisen työväenopiston lisä-  
rakennuksen ja ruotsinkielisen työväenopiston rakennuksen (22. 10. 1 474 §, 29. 10. 1 521  
§), Huopalahden poliisivartioaseman (5. 11. 1 574 §), Nikkilän sairaalan vanhan hallinto-  
rakennuksen muutostöiden (26. 11. 1 669 §) sekä Vallilan kytkinlaitosrakennuksen (3. 12.  
1 714 §); painettujen selostusten julkaisemista huomattavimmista kaupungin rakennus-  
ja suunnittelutehtävistä (23. 1. 127 §); kaupungin rakennusten katoissa sallittavaa pie-  
nintä kaltevuutta (6. 2. 198 §); taideteosten hankintaa Taivallahden kansakouluraken-  
nuksiin (6. 2. 200 §); määrärahan myöntämistä tuberkuloosiparantolan muuntamon ra-  
kentamiseen (5. 3. 374 §); toimikunnan asettamista suunnittelemaan Auroran sairaalan  
laajentamis- ja korjaustöitä (12. 3. 410 §); määrärahan myöntämistä Snellmannin kansa-  
koulun paloturvallisuustöitä varten sekä koulun vanhan osan peruskorjauksiin (19. 3.  
434 §); Koskelan kunnalliskodin keittiö- ja lämpökeskusrakennusta varten myönnettyjen  
määrärahojen käyttämistä myös uuden keskusrakennuksen suunnittelua ja valmistavia  
töitä varten (26. 3. 476 §); tuberkuloosiparantolan uutta lämpökeskusrakennusta varten  
myönnettyjen määrärahojen ylittämisoikeutta sekä vanhan lämpökeskuksen antamista  
huutokaupalla purettavaksi (23. 4. 595 §, 23. 7. 1 080 §); Marian sairaalan vanhan osan  
korjaus-, muutos- ja laajennustöistä luopumista ja I ja II kirurgisen osaston purkamista  
sekä uuden rakennuksen rakentamista entisen tilalle (23. 4. 600 §); Porolahden kansakou-  
lua varten varatun tontin laajentamista (28. 5. 781 §) sekä talorakennusosaston laatiman  
Kansakoulukatu 3:ssa olevan talon muutos- ja korjaussuunnitelman hyväksymistä (2. 7.  
984 §);

puisto-osaston toimialaan kuuluvia: Auroran sairaalan alueen  
länsiosan ja keskuspuiston siihen liittyvän osan tie-, puisto- ja aitausedotuksen hyväksy-  
mistä (4. 6. 852 §) sekä määrärahan myöntämistä Aleksis Kiven patsaan ympäristön kun-  
nostamiseksi kaupunginpuutarhurin laatiman suunnitelman mukaisesti (2. 7. 959 §).

Muista tärkeimmistä esityksistä mainittakoon: eräiden uusien vir-  
kojen perustaminen katurakennus- ja puhtaanapito-osastoihin sekä puhtaanapito-osaston  
apulaispuhtaanapitopäällikön viran lakkauttaminen (22. 5. 735 §), Toukolan varastokort-  
teleiden n:o 681 ja 682 sekä niiden välisen katumaan varaaminen hankintaosaston varasto-  
alueeksi (23. 7. 1 064 §) sekä viraston eräiden viranhaltijoiden palkkojen tarkistaminen  
(10. 12. 1 748 §).

*Lausunnot.* Lautakunnan kaupunginhallitukselle antamat sen omaa toimialaa sil-  
mälläpitäen tärkeimmiksi katsottavat lausunnot, jotka, samoin kuin esityksetkin, on ryh-  
mitelty rakennusviraston eri toimialojen mukaisesti, koskivat seuraavia asioita:

katurakennusosaston toimialaan kuuluvia: Viikin-Vantaan-  
joen sillan välisen liikenneväylän kuntoon panemista (27. 2. 347 §); Suomen Rakennus-  
työläisten Liiton kaupungin kivitöiden teettämistä koskevaa esitystä (5. 3. 369 §); eräiden  
Lauttasaareissa sijaitsevien kiinteistöjen viemäröinnin järjestelyä (5. 3. 378 §); vt Kivi-  
linnan ym. Herttoniemen likavedenpuhdistamon paikkakysymystä koskevaa esitystä  
(5. 3. 384 §); kaupungin osallistumista Marjaniemen teiden kunnostamiseen eräillä eh-  
doilla (19. 3. 438 §); vanhainkodin ympäristön katuverkoston rakentamista ja katujen  
rakentamiskustannuksia (19. 3. 439 §); Otaniemen-Lehtisaaren-Kuusisaaren kylätien  
rakentamiseen käytettäviä kaupungin varoja (23. 4. 619 §); Lauttasaaren katujen ja vie-  
märien rakennuskustannusten osittelua koskevasta kaupunginvaltuuston päätöksestä  
tehtyjä valituksia (29. 5. 805 §); vt Kulon ym. Tervasaaren likavedenpuhdistamon raken-  
tamista koskevaa esitystä (4. 6. 842 §); Katajanokan-Laajasalon tunnelisuunnitelmaa  
(4. 6. 844 §); vt Mannisen ym. Puistolän, Tapanilan ja Pukinmäen sisääntuloteiden pääl-  
lystämistä ja parantamista koskevaa aloitetta (18. 6. 925 §); Paloheinän alueen pääteitä  
liikenneväylien autojen korkeinta sallittavaa akselipainoa (23. 7. 1 070 §); vt Vanhasen ym.  
Pakilan kyläteiden kaupungin hoitoon ottamista koskevaa aloitetta (23. 7. 1 071 §); Paki-  
lan tiehoitokunnan anomusta Lepolantien ottamisesta kaupungin kunnossapidettäväksi  
(24. 9. 1 337 §); Lauttasaaren siltatöimikunnan I mietintöä (29. 10. 1 511 §); Oulunkylän  
asemakaava-alueen erään osan viemärien rakennuskustannusten jakoehdotusta (29. 10.  
1 515 §); Kauppatorilta Näkinkujan uudelle sillalle Pohjoisrantaa pitkin kulkevaa uutta  
väylää (5. 11. 1 557 §); väestönsuojelulautakunnan esitystä kalliosuojien rakentamiseksi

työttömyystöinä (26. 11. 1 687 §); valtion varoista kaupungille suoritettavaa korvausta maantiejatkojen kesäkunnossapitokustannuksista v. 1955 (28. 12. 1 854 §);

puhtaanapito-osaston toimialaan kuuluvia: satamatyöntekijäin lumitöihin sijoittamista (23. 1. 1 117 §); vt Lopen ym. aloitetta, joka koski asumajätteiden käsittelyä (13. 2. 259 §); Oy. Helling Ab:n tarjousta jätekompostin ostamiseksi (13. 2. 260 §); Puutarhaviljelijäin Liiton ehdotusta ns. Agrokseen alueen varaamisesta roskien polttolaitosta varten ja kaupungin asumajätteiden käsittelytapaa (13. 2. 261 §); Helsingin Puutarhaseuran Talin kompostoimislaitoksen rakentamista koskevaa tiedustelua (13. 2. 263 §); yleisten käymälöiden järjestämistä autohuoltoasemien yhteyteen (27. 2. 340 §); eräiden kiinteistöyhdistysten kirjelmää, joka koski ajoteiden talvipuhtaanapidon ottamista puhtaanapito-osaston hoidettavaksi (29. 5. 807 §); vt Orkon ym. lumenkaatopaikkojen uudelleen määräämistä koskevaa aloitetta (22. 10. 1 469 §) sekä pysäköimisen rajoittamista öiseen aikaan koskevaa liikennejärjestelykomitean ehdotusta lisäykseksi liikennejärjestyksen 16 §:ään (10. 12. 1 755 §);

talorakennusosaston toimialaan kuuluvia: komiteamietintöä kaupungin virastojen sijoittamisesta Kaupungintaloon ja sen läheisyyteen (27. 2. 330 §); Kivelän sairaalan uudisrakennusten varalämpö- ja varavoimakituksen rakentamiskysymystä (5. 3. 373 §); Malmin sairaalan lisärakennuksen luonnospiirustuksien hyväksymistä (28. 5. 802 §); Katajanokan I varastorakennusta koskevaa ao. suunnittelutoimikunnan selostusta sekä rakennuksen uusittujen luonnospiirustusten hyväksymistä (19. 11. 1 630 §); keskuspesulan suunnittelutoimikunnan ehdotusta louhituttaa työllisyystöinä keskuspesularakennuksen tontilla oleva kallio (26. 11. 1 673 §); Helsingin Diakonissalaitoksen laajennussuunnitelman yleisratkaisun luonnospiirustusta (3. 12. 1 709 §); vt Vanhasen ym. aloitetta, joka koski piirtäjien käyttämistä arkkitehtien apuna rakennusviraston talorakennusosaston suunnittelutehtävissä (28. 12. 1 843 §); suomenkielisen työväenopiston talon suunnittelutoimikunnan työn katsomista päättyneeksi (28. 12. 1 848 §);

puisto-osaston toimialaan kuuluvia: vt Miettisen ym. aloitetta, joka koski Pohjois-Haagan Ilkantievarrella olevan puistoalueen kunnostamista ja lasten kahlualtaan rakentamista ko. alueelle (20. 2. 289 §); Uudenmaan riistanhuoltopiirin talvehtivien sorsien huoltoa koskevia esityksiä (12. 3. 407 §); museolautakunnan esitystä, joka koski Herttoniemen ja Munkkiniemen kartanoiden puistojen ja niiden lähiympäristön suojelemista (26. 3. 466 §); toipilaslasten leikkikentän järjestämistä Auroran sairaalan käyttöön (23. 4. 601 §); Sepän- ja Tehtaankadun kulmauksessa olevan puiston leikkikentän laajentamista ja aitaamista panssariverkkoaidalla (7. 5. 670 §); lasten liikennekaupungin paikkaa ja tarkoitukseen myönnettävää määrärahaa (18. 6. 893 §); Lauttasaaren säätiön Lauttasaaren puistoistutuksia koskevaa kirjelmää (20. 8. 1 159 §) sekä Vallilan kesäteatterin alueen hoitamista puistoalueena (20. 8. 1 160 §).

Muut tärkeimmät lausunnot koskivat: kalasatamakomitean mietintöä (19. 3. 427 §); työsopimussuhteessa kuukausipalkalla kaupungin palveluksessa olevien henkilöiden palkkauksen järjestelyä (9. 4. 509 §); kaupungin kuorma- ja henkilöautojen korjaustoiminnan ja valvonnan keskittämistä ja rakennusviraston organisaation muutosta viraston korjaamoiden toiminnan keskittämiseksi sekä yhden uuden työntutkijan tilapäisen viran perustamista virastoon (2. 7. 957 §); Tehdassuunnittelu Oy:n laatiman Oulunkylän varastoalueen rakentamissuunnitelman hyväksymistä eräin muutoksien sekä rakennusviraston oikeuttamista aloittamaan työt sen mukaisesti (20. 8. 1 128 §) sekä järjestelytoimiston esitystä kaupungin työturvallisuusorganisaation toteuttamiseksi rakennusviraston osalta (5. 11. 1 550 §).

### *Rakennusvirasto*

Lautakunnan alaisena toimi kaup.ins. Walter Starckin johdolla rakennusvirasto, joka jakautui kanslia-, katu-, puhtaanapito-, talorakennus-, puisto- ja hankintaosastoon sekä tiliosastoon.

Rakennusviraston lähettämien kirjeiden lukumäärä oli 393 ja virastoon saapuneiden 728.

*Viranhaltijat.* Avoimena olleisiin virkoihin valittiin kertomusvuonna eri osastoihin seuraavat viranhaltijat:

Kansliaosastoon: 16. palkkaluokan kirjaajan virkaan Anni Blomqvist 1. 2. sekä 11. palkkaluokan toimistoapulaisen virkaan Harriet Backman 1. 3.

Katurakennusosastoon: 26. palkkaluokan rakennusmestarin virkaan rak. mest. Uljas Homi 1. 8., kolmeen 24. palkkaluokan rakennusmestarin virkaan rak. mestarit Ossian Nyholm 1. 8., Erik Lehtonen 1. 10. ja Antti Rantanen 16. 11., kolmeen 22. palkkaluokan rakennusmestarin virkaan rak. mestarit Oiva Näkki 1. 11., Erik Lehtonen 1. 10. ja Toivo Kolpo 1. 12., 20. palkkaluokan rakennusmestarin virkaan rak. mest. Viljo Salmela 1. 12., 20. palkkaluokan piirtäjän virkaan Elis Dahlström 1. 1., 14. palkkaluokan toimistoapulaisen virkaan Svea Engblom 1. 1., kolmeen 10. palkkaluokan toimistoapulaisen virkaan Raija Haapaniemi 1. 4., Hilikka Leinonen sekä Rose Lindström, molemmat 1. 7.

Puhtaanapito-osastoon: 12. palkkaluokan toimistoapulaisen virkaan Göta Rasmussen 1. 10., 10. palkkaluokan toimistoapulaisen virkaan Anja Julku 1. 4. sekä vm. 1. 12. alkaen 11. palkkaluokan toimistoapulaisen virkaan.

Talorakennusosastoon: 37. palkkaluokan kaupunginarkkitehdin virkaan arkkit. Lauri Pajamies 1. 4., 35. palkkaluokan II apulaiskaupunginarkkitehdin virkaan arkkit. Ferdinand Salokangas 16. 9., 34. palkkaluokan yliarkkitehdin virkaan arkkit. Toivo Pelli 1. 10., 30. palkkaluokan arkkitehdin virkaan arkkit. Eva Larkka 1. 7., 33. palkkaluokan I koneinsinöörin virkaan dipl. ins. Heikki Ranki 16. 8., 31. palkkaluokan koneinsinöörin virkaan dipl. ins. Jaakko Koskinen 1. 11., 33. palkkaluokan rakennusinsinöörin virkaan dipl. ins. Kaarlo Tammilehto 1. 8., 28. palkkaluokan rakennusinsinöörin virkaan ins. Klas Blomqvist 1. 2., 27. palkkaluokan tp. rakennusinsinöörin virkaan ins. Erkki Ryynänen 1. 12., 26. palkkaluokan insinöörin virkaan dipl. ins. Heikki Taimisto 1. 3., kahteen 25. palkkaluokan rakennusmestarin virkaan rak. mestarit Per Johansson 16. 1. ja Viljo Karo 1. 6., 23. palkkaluokan rakennusmestarin virkaan rak. mest. Anders Bengts 16. 4., 21. palkkaluokan rakennusmestarin virkaan rak. mest. Heikki Pääkkönen 1. 3., 21. palkkaluokan piirtäjän virkaan rak. mest. Kalle Toivanen 16. 11. sekä 12. palkkaluokan toimistoapulaisen virkaan Sipi Ryynänen 16. 9.

Hankintaosastoon: 32. palkkaluokan työpajainsinöörin virkaan ins. Erkki Katajisto 1. 10., 17. palkkaluokan päävaraston esimiehen virkaan Kaarlo Lumio 1. 2., kahteen 16. palkkaluokan varastoesimiehen virkaan Feliks Lempiäinen ja Otto Moberg, molemmat 16. 3., 21. palkkaluokan piirtäjän virkaan Pentti Virtanen 16. 8., 14. palkkaluokan toimistoapulaisen virkaan May-Inga-Lill Virtanen 1. 10., 12. palkkaluokan toimistoapulaisen virkaan Sirkka Kiviranta 1. 11., kahteen 11. palkkaluokan toimistoapulaisen virkaan Kaarina Mikkola 1. 5. ja merkon. Riitta Orttenvuori 10. 9. sekä 10. palkkaluokan toimistoapulaisen virkaan Simo Syrjänen 1. 7.

Rakennusviraston eri osastoista erosivat tai siirtyivät eläkkeelle seuraavat henkilöt: kansliaosastosta toim.apul. Meri Virtanen 30. 12.; katurakennusosastosta ins. Antero Aarvala 1. 4., apul.ins. Väinö Marjanen 24. 11. sekä rak.mestarit Konsta Kukkonen 19. 7. ja August Rokkanen 7. 6.; puhtaanapito-osastosta toim.apul. Toini Kostiainen 1. 8.; talorakennusosastosta rak.mestarit Eino Lahtikivi 3. 3. ja Veikko Raulos 1. 1. sekä suunnittelutekn. Leo Pöyhönen 25. 11.; hankintaosastosta toim.apulaiset Alli Huuskonen 16. 8. ja Esko Hämäläinen 31. 8.

Talorakennusosaston rak.mest. Yrjö Rantanen kuoli 30. 8.

*Työntekijäin lukumäärä.* Seuraavasta taulukosta ilmenee rakennusviraston työntekijäin lukumäärä kunkin kuukauden lopussa:

| Kuukausi        | Katurakennusosasto | Puhtaanapito-osasto | Talorakennusosasto | Puistoosasto | Hankintaosasto | Yhteensä |
|-----------------|--------------------|---------------------|--------------------|--------------|----------------|----------|
| Tammikuu .....  | 1 077              | 1 238               | 865                | 93           | 239            | 3 512    |
| Helmikuu .....  | 1 075              | 1 313               | 863                | 85           | 238            | 3 574    |
| Maaliskuu ..... | 1 074              | 1 247               | 842                | 98           | 236            | 3 497    |
| Huhtikuu .....  | 1 073              | 1 010               | 833                | 131          | 234            | 3 281    |
| Toukokuu .....  | 1 097              | 720                 | 861                | 458          | 235            | 3 371    |
| Kesäkuu .....   | 1 116              | 684                 | 940                | 509          | 237            | 3 486    |
| Heinäkuu .....  | 1 123              | 672                 | 918                | 473          | 233            | 3 419    |
| Elokuu .....    | 1 113              | 672                 | 867                | 458          | 226            | 3 336    |
| Syyskuu .....   | 1 093              | 662                 | 834                | 383          | 230            | 3 202    |
| Lokakuu .....   | 1 080              | 704                 | 839                | 353          | 232            | 3 208    |
| Marraskuu ..... | 1 070              | 762                 | 837                | 302          | 232            | 3 203    |
| Joulukuu .....  | 1 144              | 1 036               | 822                | 189          | 232            | 3 423    |

*Työntekijäin vuosilomat.* Vuosilomaa myönnettiin 3 887 työntekijälle yhteensä 74 674 päivää seuraavasti:

| Lomapäivien luku           | Katuraken-<br>nusosasto | Puhtaana-<br>pito-osasto | Taloraken-<br>nusosasto | Puisto-<br>osasto | Hankinta-<br>osasto | Yhteensä |
|----------------------------|-------------------------|--------------------------|-------------------------|-------------------|---------------------|----------|
| 1 .....                    | 20                      | 12                       | 200                     | 57                | —                   | 289      |
| 2 .....                    | 15                      | 8                        | 113                     | 38                | 1                   | 175      |
| 3 .....                    | 11                      | 17                       | 79                      | 37                | 2                   | 146      |
| 4 .....                    | 9                       | 24                       | 55                      | 43                | —                   | 131      |
| 5 .....                    | 7                       | 16                       | 39                      | 29                | —                   | 91       |
| 6 .....                    | 1                       | 4                        | 36                      | 37                | 1                   | 79       |
| 7 .....                    | 3                       | 1                        | 19                      | 7                 | 1                   | 31       |
| 8 .....                    | 1                       | 4                        | 24                      | 2                 | —                   | 31       |
| 9 .....                    | 1                       | —                        | 17                      | 2                 | —                   | 20       |
| 10 .....                   | 5                       | 2                        | 12                      | 6                 | 1                   | 26       |
| 11 .....                   | 7                       | 15                       | 23                      | 10                | 4                   | 59       |
| 12 .....                   | 8                       | 4                        | 18                      | 3                 | 1                   | 34       |
| 13 .....                   | 2                       | 1                        | 2                       | 1                 | —                   | 6        |
| 14 .....                   | 3                       | —                        | 3                       | 2                 | 1                   | 9        |
| 15 .....                   | 3                       | —                        | 5                       | 2                 | 2                   | 12       |
| 16 .....                   | 4                       | 13                       | 16                      | 4                 | 8                   | 45       |
| 17 .....                   | 2                       | 1                        | 5                       | 8                 | —                   | 16       |
| 18 .....                   | 12                      | 3                        | 7                       | 2                 | 1                   | 25       |
| 19 .....                   | 25                      | 40                       | 49                      | 20                | 9                   | 143      |
| 20 .....                   | 7                       | —                        | 6                       | 3                 | —                   | 16       |
| 21 .....                   | 7                       | 11                       | 11                      | 1                 | 2                   | 32       |
| 22 .....                   | 9                       | 18                       | 15                      | 1                 | 3                   | 46       |
| 23 .....                   | 58                      | 24                       | 23                      | 2                 | 11                  | 118      |
| 24 .....                   | 184                     | 152                      | 171                     | 13                | 5                   | 525      |
| 25 .....                   | 96                      | 61                       | 169                     | 97                | 102                 | 525      |
| 26 .....                   | 9                       | 3                        | 4                       | —                 | 3                   | 19       |
| 27 .....                   | 423                     | 194                      | 178                     | 15                | 64                  | 874      |
| 28 .....                   | 11                      | —                        | —                       | 59                | 1                   | 71       |
| 29 .....                   | 16                      | —                        | —                       | —                 | 1                   | 17       |
| 30 .....                   | 108                     | 19                       | 20                      | 16                | 11                  | 174      |
| 31 .....                   | 9                       | —                        | —                       | —                 | 1                   | 10       |
| 32 .....                   | 12                      | 3                        | —                       | —                 | —                   | 15       |
| 33 .....                   | 43                      | 1                        | —                       | 2                 | 2                   | 48       |
| 34 .....                   | 4                       | 1                        | —                       | —                 | —                   | 5        |
| 35 .....                   | 4                       | —                        | —                       | —                 | 1                   | 5        |
| 36 .....                   | 17                      | 1                        | 1                       | —                 | —                   | 19       |
| Lomaa nauttineita yhteensä | 1 156                   | 653                      | 1 320                   | 519               | 239                 | 3 887    |
| Lomapäiviä yhteensä        | 28 595                  | 14 040                   | 18 987                  | 7 248             | 5 804               | 74 674   |

*Tapaturmat.* Kertomusvuoden aikana vahingoittui tapaturmaisesti 740 työntekijää, joille tämän perusteella suoritettiin vahingonkorvausta 11 724 737 mk. Invalideiksi joutuneen 2 työntekijän puolesta maksettiin elinkorkorahastoon 27 363 mk. Tapaturmista aiheutuneet kustannukset olivat näin ollen yhteensä 11 752 100 mk. Työntekijät olivat vakuutetut Vakuutusyhtiö Pohjolassa siten, että kaupunki vastasi kaikista vakuutuksista aiheutuneista menoista.

#### Katurakennusosasto

*Henkilökunta.* Kertomusvuoden alussa kuuluivat katurakennusosastoon katurakennuspäällikkö, apulaiskaturakennuspäällikkö, yli-insinööri, 7 piiri-insinööriä, 8 insinööriä, 7 apulaisinsinööriä, tp. insinööri, 2 kemistiä, 3 laboraattoria, 56 rakennusmestaria, 7 mitausteknikkoa, ylikonemestari, asemakonemestari, 7 konemestaria, 3 koneenhoitajaa, 5 piirtäjää, osastosihteeri, osastokamreeri, 18 toimistoapulaisia ja tp. apulaisvahtimestari. Vuoden alussa näistä oli avoinna 2 apulaisinsinöörin, piirtäjän ja 2 toimistoapulaisen virkaa.

Vuoden lopussa oli osastossa avoinna 3 apulaisinsinöörin virkaa, rakennusmestarin ja piirtäjän virka.

Osaston palveluksessa oli vuoden alussa työsopimussuhteessa olevia kuukausipalkkai-

sia henkilöitä seuraavasti: 10 rakennusmestaria, 5 työnjohtajaa, 4 konemestaria, puhdistuslaitoksenhoitaja, tuntikirjuri, mittausteknikko ja 8 mittausmiestä sekä vuoden lopussa 13 rakennusmestaria, 5 työnjohtajaa, 4 konemestaria, puhdistuslaitoksenhoitaja, tuntikirjuri, mittausteknikko ja 8 mittausmiestä.

Yksi mittausteknikoista nautti 1. 8. alkaen virkavapautta toisen kaupungin viran hoitamista varten.

Osaston kirjoissa olevien ns. vakinaisten työntekijäin lukumäärä oli vuoden alussa 1 089 (ed. v. 1 156), lopussa 1 053 (1 090) ja keskimäärin 1 088 (1 141). Lukumäärä oli suurin, 1 129 (1 168), viikolla 3. 6. — 9. 6. ja pienin, 1 053 (1 090), viikolla 23. 12. — 29. 12. Työssä oli keskimäärin 874 (956), suurimman määrän ollessa 1 006 (1 057) viikolla 29. 4. — 2. 5. ja pienimmän 556 (460) viikolla 15. 7. — 21. 7.

Lakossa oli 1. 3. — 19. 3. välisenä aikana keskimäärin 859 työntekijää. Lakon takia menetettyjä työpäiviä oli 13 892.

Työttömyysoissa oli 17. 12. — 31. 12. välisenä aikana keskimäärin 68 työntekijää.

Vuosilomaa oli vakinaisilla työntekijöillä yhteensä 28 595 (33 046) työpäivää. Varsinaisena lomakautena 1. 5. — 30. 9. oli samanaikaisesti lomalla keskimäärin 177 (215) työntekijää, ollen lukumäärä suurin, 496, viikolla 15. 7. — 21. 7. (636 viikolla 17. 7. — 23. 7. 1955). Sairauslomalla, tapaturmat mukaanluettuna, oli vuoden I kolmanneksella keskimäärin 86 (104), II kolmanneksella keskimäärin 70 (68) ja III:lla keskimäärin 92 (91). Koko vuoden keskiarvo oli 83 (88). Prosenteissa laskettuna oli sairauslomalla kirjoissa olevasta määrästä keskimäärin 7.61 % (7.69 %) ja työssä olevasta määrästä keskimäärin 9.48 % (9.18 %).

Vakinaisten työntekijäin keski-ikä oli 47 (43) vuotta, työttömyysoissa 46 (46) vuotta. Tapaturmien lukumäärä oli 201 eli 22.99 % työssä olleiden vakinaisten työntekijäin keskimäärästä 874:stä. Työttömyysoissa sattui yksi tapaturma. Tapaturmien aiheuttamia poissaoloja oli 3 007 työpäivää (3 648), joka vastaa 1.115 % keskimääräisen vakinaisen työntekijämäärän mukaan lasketusta työpäivien summasta 263 948 päivästä.

Työpäivien luku oli 302 (303). Kertomusvuonna tehtiin tapaturmailmoituksia 222 (329) ja eläkkeitä selvitettiin 155.

Osastolle tuli kaikkiaan 1 681 (1 674) kirjelmää, joista 492 oli yleisten töiden lautakunnalta, 213 kaupunginhallitukselta, 2 kiinteistövirastolta, 9 palkkalautakunnalta, 34 maistraatilta, yksi terveydenhoitolautakunnalta, 22 hankintaosastolta, 42 kaupungininsinööriltä tai muilta rakennusviraston osastoilta, 418 kaupungin muilta virastoilta tai lautakunnilta, 5 muilta kunnilta, 33 valtion virastoilta sekä 410 yksityisiltä.

Osastolta lähetettiin 1 789 (1 568) kirjelmää, joista 293 lausuntoa yleisten töiden lautakunnalle, 506 kaupungininsinööreille tai rakennusviraston muille osastoille, 430 kaupungin muille virastoille, 30 valtion virastoille, 4 muille kunnille sekä 526 yksityisille.

Saapuneita laskuja oli 5 979 (5 084) ja lähetettyjä 1 225 (1 155). Lisäksi vietiin kirjoihin 52 (52) jakolistaa, 52 (52) tarveainevaraston laskua ja 12 (12) kirjoitustarvikelaskua sekä tehtiin laskut kuukausittain katurakennusosaston varastoistaan ostamista tarveaineista. Sairausavustusten maksumääräyksiä oli 1 765 (1 922), lopputilejä 95 (532), vuosilomien maksumääräyksiä 624 (483), hautausavustuksia 8 (10) sekä muita ylimääräisiä maksuja 78 (117).

Suunnittelutoimistossa laadittiin 260 (229) piirustusta. Muualta tulleita piirustuksia oli 895 (828). Viemärin korkeusilmoituksia annettiin alan liikkeille vesilaitosta varten yhteensä 405 (331). Viemäriiliittämisiä suoritettiin viemäriiliittämislaitosten mukaan 191 (177). Kadun aukaisemislupia annettiin yksityisille rakentajille 255 (293).

*Kadut ja tiet.* Tielaboratorion toiminta jatkui entiseen tapaan. Tutkimukset kohdistuivat pääasiassa kestopäällystetöiden valvontaan sekä kiviaines- ja betoniputkitutkimuksiin. Näytteitä saatiin yhteensä 391, näistä tutkittiin 373, jotka jakaantuivat eri tutkimusalojen kesken seuraavasti: kestopäällysteet 127, sideaineet 8, kiviainekset betonia varten 81, betoniputket 43, betonisuhteitukset 5, maalajinäytteet 12, jätenäytteet Pasilan kaatopaikalta 74 sekä sekalaiset näytteet 23. Näistä suoritettiin yhteensä 1 044 eri analyysia tai määrittystä.

Mittaus- ja tutkimustöihin käytettiin kertomusvuonna yhteensä 9 690 680 mk.

Näissä töissä oli tammi-toukokuussa 7 ja 1. 6. alkaen 6 mittausteknikkoa sekä koko vuoden 8 kuukausipalkkaista ja 8 tuntipalkkaista mittausmiestä, varastonhoitaja ja autonkuljettaja. Kesäkuukausina oli lisäksi 2 harjoittelijaa sekä keskimäärin 4—5 tila-



päistä mittausmiestä. Em. määrärahoilla suoritettiin yhteensä 349 eri mittaus- ja tutkimustyötä.

Liikenteen järjestelyä varten oli talousarviossa 9 mmk:n siirtomääräraha, josta ko. tarkoitukseen käytettiin kaikkiaan 5 814 743 mk.

Katujen ja teiden päällysteiden korjaukseen, kunnossapitoon ja uusimiseen käytettiin bitumiemulsiota 677 044 kg, jolla päällystettiin 7 320 m<sup>2</sup> uutta katuja, kanavia päällystettiin 8 769 m<sup>2</sup>, paikkauksia suoritettiin 79 246 m<sup>2</sup> ja pintausta 61 111 m<sup>2</sup>. Paikkausmasaa käytettiin 105 855 kg. Vanhaa ja uutta nupukiveystä korjattiin ja tehtiin yhteensä 17 635 m<sup>2</sup>. Vanhaa noppa- eli konekiveystä korjattiin 831 m<sup>2</sup> sekä vanhaa kenttäkiveystä 23 m<sup>2</sup>. Uutta betonikäytävää tehtiin 536 m<sup>2</sup> ja vanhaa korjattiin 605 m<sup>2</sup>. Vanhaa laattakäytävää korjattiin 458 m<sup>2</sup>. Uutta reunakiveä laskettiin 12 737 jm, vanhaa oikaistiin ja laskettiin uudelleen 6 186 jm. Lisäksi suorittivat yksityiset liikkeet osaston tilauksesta ajoratojen kestopäällystystä 180 840 m<sup>2</sup> ja pintakäsittelyä 9 787 m<sup>2</sup>, jalkakäytävien ja polkupyöräteiden päällystystä 18 229 m<sup>2</sup> sekä kanavien päällystystä 1 914 m<sup>2</sup>.

Kertomusvuoden talousarvioon oli Kantakaupungin alueella suoritettaviin katujen, teiden ja yleisten paikkojen korjauksiin ja kunnossapitoon varattu 60 750 000 mk, josta käytettiin 45 697 438 mk. Esikaupunkialuetta varten oli vastaavaan tarkoitukseen varattu 50 454 550 mk, josta käytettiin 50 239 222 mk.

Talousarvioon merkityillä kaupunginhallituksen käyttövaroistaan myöntämällä, sekä edellisiltä vuosilta siirtyneillä määrärahoilla suoritettavia uusia katu- ja tietöitä sekä näihin verrattavia muita töitä varten oli kertomusvuonna käytettävissä yhteensä 711 690 979 mk, josta käytettiin 386 537 350 mk.

Kertomusvuoden aikana suoritetuista katu- ja tietöistä ja niihin käytetyistä varoista mainittakoon: Tarvon pikatien rakentamisen aloittaminen 16 984 852 mk, Otaniemen—Lehtisaaren—Kuusisaaren kylätien rakentaminen (kaupungin avustus) 20 000 000 mk, Pohjois-Munkkiniemen asuntoalueen katujen tasoitus- ja päällystystöiden jatkaminen 30 304 622 mk, tien tasoitus ja päällystystöiden aloittaminen Pitäjänmäellä 11 399 771 mk, Männikkötien ja Metsäpurontien käytävän rakentaminen ja sivuojan putkitus Männikkötiessä 9 111 352 mk, Rajametsäntien katutöiden jatkaminen 10 488 540 mk, Pakilantien rakentamisen jatkaminen 40 996 193 mk, Oulunkylän itäisen kerrostaloalueen katujen päällystäminen 5 973 352 mk, Herttoniemen läntisen asutusalueen katutyöt 28 633 213 mk sekä itäisen asutusalueen katutyöt 14 311 928 mk, Helsingin—Lahden valtatieen rakentamisen jatkaminen 62 927 751 mk, Pohjois-Haagan katutöiden jatkaminen 8 301 242 mk sekä asemakaavalain 31 ja 32 §:n mukaiset katutyöt 54 544 015 mk.

*Katuvalaistukseen* Kantakaupungin alueella ja sinisen alueen satamavalaitukseen käytettiin yhteensä 88 850 000 mk ja esikaupunkialueella 45 600 000 mk.

*Yleiset vesipostit ja suihkukaivot.* Yleisten vesipostien ja Kauppatorin ym. suihkukaivojen vedenkulutukseen, hoitoon, kunnossapitoon ym. oli määrärahoja käytettävissä 3.8 mmk, lisäksi myönnettiin 1.1 mmk:n ylitysoikeus eli yhteensä 4.9 mmk, josta käytettiin 4 898 496 mk.

*Viemärien korjaukseen ja kunnossapitoon* Kantakaupungin aluetta varten oli talousarvioon varattu 17 mmk. Esikaupunkialueella oli vastaava määräraha 4 mmk. Määrärahoista käytettiin Kantakaupungissa 15 574 486 mk ja Esikaupungeissa 3 129 381 mk.

*Viemäriveden puhdistuslaitosten* käyttö- ja hoitokustannuksiin oli varattu 33 785 700 mk ja käytettiin 29 935 976 mk. Kustannukset jakautuivat eri laitosten kesken seuraavasti:

| Laitos             | Käyttö- ja korjauskustannukset sekä tonttien vuokrat, mk | Vakinaisen henkilöstön palkat, mk | Yhteensä, mk |
|--------------------|----------------------------------------------------------|-----------------------------------|--------------|
| Alppilan .....     | 924 750                                                  | —                                 | 924 750      |
| Savilan .....      | 4 863 709                                                | 1 771 036                         | 6 634 745    |
| Nikkilän .....     | 1 022 272                                                | —                                 | 1 022 272    |
| Rajasaaren .....   | 12 625 144                                               | 4 333 898                         | 16 959 042   |
| Kyläsaaren .....   | 10 266 274                                               | 5 922 494 1)                      | 16 188 768   |
| Toivolantien ..... | 224 285                                                  | —                                 | 224 285      |
| Heporaudan .....   | 9 542                                                    | —                                 | 9 542        |
| Yhteensä           | 29 935 976                                               | 12 027 428                        | 41 963 404   |

Tuloja oli puhdistuslaitoksista seuraavasti: Rajasaaren puhdistuslaitos, lietteestä 74 900 mk sekä Kyläsaaren puhdistuslaitos, kaasusta 1 563 432 mk ja lietteestä 73 100 mk, eli yhteensä 1 711 432 mk.

Rajasaaren mekaanisesti puhdistettu vesimäärä oli 9 033 790 m<sup>3</sup> (8 610 070 m<sup>3</sup>), mistä puhdistettiin biologisesti 6 316 440 m<sup>3</sup> eli 70 %.

Kyläsaaren mekaanisesti puhdistettu vesimäärä oli 5 500 529 m<sup>3</sup>, mistä puhdistettiin biologisesti 2 167 567 m<sup>3</sup> eli 62 %. Osa likavedestä joutui kokonaan puhdistamatta virtaamaan tulvakynnysten ylitse.

Alppilan ja Nikkilän puhdistuslaitosten puhdistustuloksia tarkkailtiin pistokokein, Alppilassa 7 kertaa ja Nikkilässä 5 kertaa kertomusvuoden aikana. Keskimääräiset tulokset olivat: Alppilan puhdistuslaitoksessa viiden vuorokauden biokemiallisen (5 vrk BHK) hapenkulutuksen mukaan oli laitokseen tulevan likaveden arvo 141 mg/l, mekaanisesti puhdistetun 125 mg/l sekä biologisesti puhdistetun veden 21 mg/l. Nikkilän puhdistuslaitoksessa olivat vastaavat luvut: 285 mg/l, 139 mg/l ja 26 mg/l. Alppilassa oli kokolaitoksen puhdistusteho 86 % ja Emscher-kaivojen 11 %, Nikkilässä vastaavasti 91 % ja 51 %.

Rajasaaren puhdistuslaitokseen tulleen veden koko likamäärä (ilmaistuna veden biokemiallisena hapenkulutuksena) oli 1 906 tn, Kyläsaarella 1 540 tn; mekaanisesti poistettiin Rajasaarella lika-aineita 515 tn ja biologisesti 625 tn ja Kyläsaarella vastaavasti 595 tn ja 462 tn. Mereen johdettiin lika-aineita Rajasaarella 766 tn ja Kyläsaarella 483 tn. Puhdistusteho oli Rajasaarella 60 % ja Kyläsaarella 69 %.

Laitokseen jääneet liukenemattomat aineet:

| Laitos                   | m <sup>3</sup> | kg        | Orgaanisia aineita, kg | Kivennäisaineita, kg |
|--------------------------|----------------|-----------|------------------------|----------------------|
| <i>Rajasaari:</i>        |                |           |                        |                      |
| Viemärivedestä .....     | 33 425         | 1 337 000 | 949 000                | 388 000              |
| Ylijäämälietteestä ..... | 145 456        | 873 000   | 536 000                | 337 000              |
| Yhteensä                 | 178 881        | 2 210 000 | 1 485 000              | 725 000              |
| <i>Kyläsaari:</i>        |                |           |                        |                      |
| Viemärivedestä .....     | 20 653         | 929 000   | 743 000                | 186 000              |
| Ylijäämälietteestä ..... | 133 705        | 401 000   | 301 000                | 100 000              |
| Yhteensä                 | 174 358        | 1 330 000 | 1 044 000              | 286 000              |

Rajasaaren metanikaasutuotanto oli 460 823 m<sup>3</sup>, joka käytettiin laitoksessa. Kyläsaaren tuottama metanikaasu 191 531 m<sup>3</sup>, myytiin kaasulaitokselle.

Kuivattua lietettä valmistui: Rajasaarella 7 996 m<sup>3</sup>, Kyläsaarella 3 175 m<sup>3</sup>, Alppilassa 147 m<sup>3</sup> ja Nikkilässä 224 m<sup>3</sup>, yhteensä 11 542 m<sup>3</sup>, josta myytiin 1 480 m<sup>3</sup> ja kuljetettiin muualle 2 372 m<sup>3</sup>.

Rajasaaresta jouduttiin laitoksen ylikuormituksen takia kuljettamaan autoilla lavoilta lietettä 1 160 m<sup>3</sup> urheilukenttä- ja puistotyömaille.

Rajasaaren puhdistuslaitoksen lietesäiliöitten lämpöpattereita uusittiin 12 kpl ja Mammut-merkkiset pumput kunnostettiin.

Lisäksi suoritettiin tavallisia jokavuotisia pienempiä vuosikorjaustöitä.

Heporaudan pumppuasema rakennettiin jo v. 1955 viimeistelyvaiheeseen saakka. Kertomusvuonna ei sen rakentamista kuitenkaan jatkettu, koska kaupungin oikeus korvauksen saamiseen tontinomistajilta pumppuaseman rakennuskustannuksista olisi, jos asema olisi rakennettu valmiiksi, asemakaavalain 40 §:n nojalla rauennut sen vuoksi, että Lauttasaaren rakennettavien viemärien rakennuskustannusten korvausvelvollisuudesta ei ollut vielä saatu lainvoimaista päätöstä.

Herttoniemen likaveden puhdistuslaitoksen maatyöt annettiin yksityisen urakoitsijan Pohjarakenne Oy:n tehtäväksi elokuun alussa ja ne suoritettiin melkein valmiiksi vuoden loppuun mennessä. Rakennustöistä tehtiin urakkasopimus 3. 12. Suomen Tehdas- ja Asuinrakennus -nimisen yhtiön kanssa 77.4 mmk:n urakkahinnasta. Tämän mukaan oli mm. ns. mekaanisen puolen oltava täysin valmiina 1. 8. 1957 mennessä ja puhdistamon rakennustöiden osalta kokonaan valmiina 31. 12. mennessä samana vuonna. Kustannuk-

set olivat kertomusvuoden loppuun mennessä 21 270 140 mk, josta suurin osa oli käytetty konehankintoihin.

Talin likavedenpuhdistuslaitoksen v. 1954 aloitettuja rakennustöitä jatkettiin ja työhön käytettiin 145 745 085 mk. Puhdistuslaitoksen rakentamiseen oli kertomusvuoden loppuun mennessä käytetty kaikkiaan 230 917 957 mk, betonia oli valettu 5 100 m<sup>3</sup>, josta teräsbetonia 4 650 m<sup>3</sup> ja terästä käytetty 235 tn. Laitoksen varsinaiset rakennustyöt saatiin melkein valmiiksi, kone-, putkisto- ja sähköasennukset sekä sisustustyöt jäivät vielä kesken.

Talousarvioon sisältyviä, kaupunginhallituksen käyttövaroistaan myöntämiä ja edellisiltä vuosilta siirtyneitä määrärahoja oli kertomusvuonna käytettävissä uusiin viemäreihin sekä puhdistuslaitosten uudisrakennuksiin yhteensä 810 966 293 mk, josta käytettiin 239 495 224 mk.

Kertomusvuonna valmistui käyttöön otettuja viemäreitä seuraavat määrät: ø 6" 66 m, ø 9" 423 m, ø 12" 2 839 m, ø 15" 194 m, ø 18" 269 m, ø 50 cm 23 m ja ø 60 cm 58 m, yhteensä 3 872 m sekä lisäksi 88 tarkastuskaivoa, 54 sadevesikaivoa ja 11 yhdistettyä sadevesi- ja tarkastuskaivoa.

Kertomusvuoden aikana suoritetuista viemäritöistä mainittakoon aikaisemmin selostettujen puhdistuslaitostöiden lisäksi seuraavat työt kustannuksineen:

Pohjois-Munkkiniemen asuntoalueen viemäritöiden jatkaminen 20 265 501 mk, Talin puhdistuslaitoksen kokooajaohdotöiden jatkaminen 2 494 056 mk, ns. Marttilan kokooajaohdon jatkaminen 5 476 674 mk, Herttoniemen läntisen asuntoalueen viemäriyöt 5 255 215 mk sekä itäisen asuntoalueen viemäriyöt 8 294 650 mk, Tuusulantien itäpuolen kerrostaloalueen viemäriyöt 3 663 520 mk, ojen perkaus Esikaupungeissa 6 312 728 mk sekä asemakaavalain 31 ja 32 §:n mukaiset viemärinrakennustyöt 9 191 760 mk.

Viemärien uusimisiin oli kertomusvuonna käytettävissä 64 857 986 mk, josta käytettiin 25 192 986 mk. Uusittujen viemärien pituus oli yhteensä 1 250 m, josta määrästä oli ø 12" 1 151 m, ø 15" 29 m ja ø 60 cm 70 m.

Suunnitelluista palokaivoista (55) oli kertomusvuonna vielä rakentamatta 9. Niitä ei mainittuna aikana rakennettu ainoatakaan osittain sen vuoksi, ettei kelpollisia vedenottopaikkoja ollut löydetty ja osittain siitä syystä, ettei maanomistajien kanssa ollut päästy sopimukseen kaivoja varten tarvittavien maa-alueiden hinnasta.

*Urheilulaitteet.* Urheilulaitteiden korjaus- ja kunnossapitotöitä varten oli kertomusvuoden talousarvioon varattu Kantakaupungin alueelle 48 775 000 mk, josta käytettiin 47 243 957 mk ja Esikaupungeissa 18 250 000 mk, josta käytettiin 18 045 002 mk.

Urheilulaitteiden uudistoihin oli talousarvioon sisältyviä, kaupunginhallituksen käyttövaroistaan myöntämiä ja edellisiltä vuosilta siirtyneitä määrärahoja yhteensä käytettävissä 61 264 855 mk, josta käytettiin 42 249 919 mk.

Uudistyskohteista suurin osa oli sellaisia, joissa työt jatkuivat vielä v. 1957. Valmistuneista huomattavimmista töistä ja niiden kokonaiskustannuksista mainittakoon: Käpylän urheilupuiston pesäpallokenttä 2 302 498 mk, Pitäjänmäen urheilukenttä 10 001 718 mk, Vartiokylän hyppyrimäki 2 640 223 mk, Ruskeasuon ratsastushallin kenttä 4 220 000 mk sekä Maunulan hyppyrimäki 1 675 000 mk.

Työttömyystöitä suoritettiin kertomusvuonna aikana 12. 12. — 31. 12., kustannukset olivat yhteensä 2 136 180 mk.

Lisäksi katurakennusosasto suoritti kaupungin muille laitoksille ja osastoille, Puhelin-yhdistykselle ja yksityisille tilaustöitä, joista asianomaisia laskutettiin yhteensä 333 925 274 mk.

*Tarveaineiden valmistus.* Pasilan kivivarastoon ostettiin yksityisiltä hankkijoilta katu- ja päällystykseen tarvittavia kiviä seuraavista hinnoista: reunakiviä 8 901.9 j/m 11 775 531 mk, kaarrekiä 438.23 j/m 719 005 mk, noppakiviä 413.1 j/m 232 935 mk ja kaivokiviä 55 sarjaa 411 500 mk, yhteensä 13 138 971 mk. Katukivivaraston kustannukset olivat yhteensä 14 359 174 mk.

Pasilan kivimurskaamossa valmistettiin sepeliä yhteensä 48 042.5 m<sup>3</sup> (ed. v. 57 733 m<sup>3</sup>). Yksityisiltä kivimurskaamoilta ostettiin lisäksi sepeliä yhteensä 2 015 m<sup>3</sup> hintaan 2 030 266 mk.

Murskaamon kustannukset olivat yhteensä 35 918 614 mk.

Putkivalimossa valmistettiin kertomusvuonna erilaisia betonituotteita seuraavat määrät: muhviputkia ø 6"—21" 12 421 kpl (15 549 kpl), uurreputkia ø 50—150 cm 2 091

kpl (1 810 kpl), kaivonrenkaita  $\varnothing$  100 cm 460 kpl, kaivonkansia  $\varnothing$  100 cm 96 kpl ja  $\varnothing$  18 cm 3 kpl, sadevesikaivon pohjaosia 162 kpl, samojen lukko-osia 102 kpl, yläosia 131 kpl, väliosia 131 kpl ja tulppia 80 kpl.

Putkivalimossa käytettiin sementtiä 572 860 kg (714 864 kg), betonisoraa 1 555 m<sup>3</sup> (2 028 m<sup>3</sup>), sepeliä n:o 1 25.5 m<sup>3</sup> (231 m<sup>3</sup>) ja n:o 2 147 m<sup>3</sup> (279 m<sup>3</sup>), hienoa hiekkaa 52 m<sup>3</sup> (51 m<sup>3</sup>), terästä raudoitukseen 47 770 kg (50 466 kg) ja sidelankaa 175 kg (250 kg). Sähkön kulutus oli 26 649 kwh, valokaasun 1 906 m<sup>3</sup>, vesijohtoveden 1 439 m<sup>3</sup> ja lämmityshöyryn 1 351.3 tn.

Putkivalimon kustannukset olivat yhteensä 28 231 382 mk. Tarveaineiden valmistus- ja hankintakustannukset olivat yhteensä 78 509 170 mk.

Kaikkien edellä mainittujen töiden kustannukset olivat lukuun ottamatta talousarvioon sisältyviä palkkoja yhteensä 1 204 832 074 mk.

### *P u h t a a n a p i t o - o s a s t o*

Osasto huolehti kaupungille kuuluvien katujen ja teiden, yleisten paikkojen ja satama-alueiden puhtaanapidosta, yleisistä mukavuuslaitoksista, jätteiden kaatopaikoista sekä talvikaudeksi järjestetyistä lumenkaatopaikoista. Vuoden alussa huolehti osasto lisäksi aikaisemmin tehtyjen sopimusten perusteella yksityisille kiinteistöille kuuluvien kato-osuuksien puhtaanapidosta, mutta kaupunginhallituksen päätettyä 2. 2. katupuhtaanapitotöiden uudelleen järjestämisestä, sanottiin kaikki yksityisten kanssa tehdyt sopimukset irti. Uuden järjestelmän mukaan ottaa puhtaanapito-osasto korvauksesta talvella hoitoonsa puhtaanapitovelvollisten ajorataosuuksien puhtaanapidon, sitä mukaa kuin osaston konetilanne sen sallii. Jalkakäytäviä hoidetaan talvella ainoastaan sellaisissa taloissa, joiden omistajana on kaupunki, valtio, seurakunnat tai vieraiden valtioiden lähetystöt. Kesäaikana osasto huolehtii myös yksityisistä katuosuuksista ajoratoineen ja jalkakäytävineen. Lisäksi huolehditaan jätteiden kuljetuksesta kiinteistönomistajain kanssa tehtyjen sopimusten perusteella.

Osasto jakaantui toimistoon, katupuhtaanapito-osastoon ja kiinteistöpuhtaanapito-osastoon, johon kuuluvat yleiset mukavuuslaitokset ja jätteiden kaatopaikat sekä auto- ja työkalukorjaamo.

*Toimisto.* Henkilökuntaan kuuluivat: osastopäällikkö, apulaisosastopäällikkö, kaksi insinööriä, osastokamreeri, toimentaja, neljä toimistoapulaista, joista yksi toimi kirjanspitäjänä, yksi laskuttajana ja kaksi työntekijäkortiston hoitajina. Osastossa työskenteli vielä kaksi tiliosaston alaista toimistoapulaista, toinen kassanhoitajana ja konekirjoittajattarena, toinen laskuttajana. Henkilökunnasta oli seitsemän sairauslomalla yhteensä 139 päivää. Apulaisosastopäällikön virka oli kertomusvuonna täyttämättä.

Osastolle saapui kertomusvuonna 533 kirjelmää, joista kaupunginhallitukselta 54, kaupungininsinööriltä ja rakennusviraston muilta osastoilta 159, kaupungin muilta virastoilta 71, valtion virastoilta 4 sekä yksityisiltä toiminimiltä ja henkilöiltä 265. Kirjelmia lähetettiin 418, joista kaupungininsinöörille ja rakennusviraston muille osastoille 181, kaupungin muille virastoille 96, valtion virastoille 27 ja yksityisille 114. Lisäksi annettiin lausunnot 17 kaupunginhallituksen läheteestä.

Laskuja hyväksyttiin 3 494 ja annettiin 2 238 sairausavustusta, vuosilomaa tai tapaturmamaksua koskevaa maksumääräystä.

Suoritetuista puhtaanapitotöistä lähetettiin 17 288 laskua, myydyistä jätteistä 28 ja sekalaisista töistä 1 286 laskua.

*Katupuhtaanapito-osasto.* Kaupunki oli jaettu 19 puhtaanapitopiiriin. Töiden valvonasta huolehti 9 vakinaista ja 10 tilapäistä työnjohtajaa ja työntekijäin keskimääräinen luku viikkoa kohden oli seuraava:

|                                            | Kesätöissä | Talvitöissä |
|--------------------------------------------|------------|-------------|
| Puhtaanapitotyöntekijöitä, miehiä .....    | 265        | 516         |
| » naisia .....                             | 17         | 52          |
| Autonkuljettajia, kaupungin autojen, ..... | 36         | 107         |
| » oman auton, .....                        | 1          | 48          |
| Ajureita omin hevosin .....                | 1          | 23          |
|                                            | 320        | 746         |

Työntekijäin lukumäärä oli suurin 18.—24. 3., jolloin se nousi 1 052:een ja pienin 8.—14. 7., jolloin se oli 264. Työnjohtajista oli 4 sairauslomalla yhteensä 255 päivää.

Kantakaupunkialueella oli osastolla vuoden alussa 370 sopimusta yksityisten katu-osuuksien puhtaanapidosta. Näiden yhteinen pinta-ala oli 427 465 m<sup>2</sup>. Lisäksi oli osastolla sopimukset 120 kaupungin omistaman talon kanssa, joiden katuosuuksien pinta-ala oli 230 249 m<sup>2</sup>. Kaivopuistossa ja VI kaupunginosassa huvila-alueella huolehdittiin rakennusjärjestyksen mukaan katupuhtaanapidosta ilman sopimuksia. Kustannukset jaettiin tontinomistajien kesken tonttien pinta-alojen mukaisessa suhteessa. Tämä puhtaanapito käsitti 41 275 m<sup>2</sup>. Vielä huolehti osasto Munkkiniemessä 154:n, Herttoniemessä 115:n, Pirkkolassa 201:n, Maunulassa 10:n ja Pakilassa 109 katuosuuden auraamisesta. Näiden yhteinen pinta-ala oli 114 645 m<sup>2</sup>.

Kesäaikana oli osaston hoidossa kaikkiaan 305 kiinteistöä. 1. 11. jälkeen hoidettiin kokonaan 120 kaupungin omaa kiinteistöä, 138 valtion, seurakuntien ja vieraiden valtioiden lähetystöjen kiinteistöä. Lisäksi oli yksityisten kiinteistönomistajain kanssa tehty 941 ajoratojen auraussopimusta.

Kertomusvuoden talvikausi oli osastolle erittäin vaikea ja aiheutti huomattavia määrärahaylityksiä. Katupuhtaanapitotilejä ylitettiin yhteensä 242 600 000 mk. Työt aloitettiin maan paljaana ollessa klo 7 ja talvella klo 5, mutta vaikeimpina päivinä pyörivät osaston työkoneet läpi vuorokauden. Roskia kerättiin ja kuljetettiin kaatopaikoille 51 605 m<sup>3</sup>. Katujen kasteluun ja kauppatorien huuhteluun käytettiin 51 378 m<sup>3</sup> vettä. Lunta kuljetettiin kaatopaikoille 307 352 m<sup>3</sup> autoilla ja 51 134 m<sup>3</sup> hevosilla eli yhteensä 358 486 m<sup>3</sup>. Lumenkaatopaikkoja oli eri puolilla kaupunkia yhteensä 26. Katujen ja teiden hiekoittamiseen käytettiin hiekkaa 46 924 m<sup>3</sup>.

**Kiinteistöpuhtaanapito-osasto.** Osaston toiminta oli jaettu neljään piiriin. Itäinen piiri käsitti Pitkän sillan pohjoispuolella olevat kaupunginosat, sen asema oli Kyläsaaren kohdalla ja sen yhteydessä olevassa sulatusvajassa sulatettiin talvisin jäätyneet makkiastiat. Läntiseen piiriin kuuluivat Pohj. Rautatiekadun pohjoispuolella ja rautatiealueen länsipuolella olevat kaupunginosat sekä Kruununhaka ja Katajanokka, piirin asema oli Norden-skiöldinkadun varrella. Eteläinen piiri käsitti kaupungin eteläiset kaupunginosat. Pohjoisen piiri hoiti pohjoiset esikaupunkialueet ja sen asema oli Pasilan kaatopaikalla. Tämän kaatopaikan lisäksi oli osastolla pienempiä kaatopaikkoja Malmilla ja Vartiokylässä. Näiden neljän piirin lisäksi oli yksi, joka huolehti makkilannan kuljetuksesta ja kaivojen tyhjennyksestä koko kaupungin alueella.

Töitä valvoi 3 vakinaista ja 5 ylimääräistä työnjohtajaa. Heistä oli yksi sairauslomalla yhteensä 28 päivää.

Työssä olleiden työntekijäin lukumäärä viikkoa kohden oli seuraava: autonkuljettajia, kaupungin autojen, 62, kuljettajia, oman auton, 10, autonapumiehiä 77, muita apumiehiä 14 sekä mukavuuslaitosten siivoojia 22, yhteensä 185 työntekijää.

Puhtaanapidettävien kiinteistöjen ja yleisten mukavuuslaitosten lukumäärä oli seuraava:

| Kaupungin kiinteistöt:     |     | Yksityiset kiinteistöt:    |       |
|----------------------------|-----|----------------------------|-------|
| Vuosisopimukselliset ..... | 112 | Vuosisopimukselliset ..... | 1 681 |
| Ylimääräiset .....         | 182 | Ylimääräiset .....         | 1 549 |
| Yleiset käymälät .....     | 32  | Uudisrakennukset .....     | 169   |
| Vedenheittopaikat .....    | 65  |                            |       |

Hajotuskaivojen tyhjennys suoritettiin 1 925 talossa ja sitäpaitsi tyhjennettiin 271 sadevesikaivoa.

Kertomusvuonna kuljetettu jätemäärä ilmenee seuraavasta taulukosta:

| L a a t u                             | Kaato-<br>paikoille<br>täytteeksi | Tilanomistajille<br>kaupungin<br>läheisyydessä | Kuormattu<br>ostajien<br>ajoneuvoihin | Yhteensä       |
|---------------------------------------|-----------------------------------|------------------------------------------------|---------------------------------------|----------------|
|                                       |                                   |                                                |                                       |                |
|                                       |                                   |                                                |                                       | m <sup>3</sup> |
| Rikkoja, talous- ja paperijätettä ... | 358 991                           | 2 914                                          | —                                     | 361 905        |
| Makkilantaa .....                     | —                                 | 2 862                                          | 360                                   | 3 222          |
| Hajotuskaivojätettä .....             | —                                 | 4 267                                          | —                                     | 4 267          |
| Tuhkaa .....                          | 41 372                            | —                                              | —                                     | 41 372         |

Vartiokylään kuljetettiin ja kuopattiin sinne 2 729 eläinten raatoa, joista koiria oli 327, kissoja 544, kyyhkysiä 1 850 ja sekalaisia 8.

Korjaamoon kuului yleinen työkalukorjaamo, auto- ja rengaskorjaamot, paja ja maa-laamo. Korjaamon töistä huolehtii vakinainen esimies apunaan 2 tilapäistä kirjuria. Esi-miehen valvontaan kuuluivat myös osaston autotallit. Osaston moottoriajoneuvokanta vuoden lopussa oli seuraavanlainen: kuorma-autoja 101, kasteluautoja 5, lakaisukoneita 3, tiehöyliä 25, auraus- ja harjatraktoreita 57, kaivontyhjennysautoja 3, moottoripyöriä 1, kuormauskoneita 19 ja lumilinkoja 2.

### *Talorakennusosasto*

Osaston vakinaiseen henkilökuntaan kuuluivat kertomusvuoden lopussa: kaupungin-arkkitehti, I apulaiskaupunginarkkitehti, II apulaiskaupunginarkkitehti, yliarkkitehti, työpäällikkö, kahdeksan 33. palkkaluokan arkkitehtiä, kuusi 30. palkkaluokan ja neljä 28. palkkaluokan arkkitehtiä, neljä 33. palkkaluokan, yksi 30. palkkaluokan ja yksi 27. palkkaluokan rakennusinsinööriä, yksi 33. palkkaluokan, yksi 31. palkkaluokan ja yksi 29. palkkaluokan koneinsinööriä, viisi piirtäjää, lämmöntarkkailija, osastosihteeri (viran-sijainen), osastokamreeri, kirjanpitäjä, kanslisti sekä yhdeksän toimistoapulaista.

Osaston palveluksessa oli lisäksi tilapäisesti arkkitehtejä, sisustusarkkitehtejä, insi-nöörejä, opiskelijoita, toimistoapulaisia, maalarimestari, puhelinkeskuksen hoitaja ja vahtimestari, jotka palkattiin tilapäisen työvoiman määrärahasta tai työmäärärahoista. Henkilökuntaan kuului vielä 35 vakinaista rakennusmestaria sekä vaihteleva määrä yli-määräisiä, työmäärärahoista palkattuja rakennusmestareita.

Eräiden kiireellisten rakennuskohteiden suunnittelu oli edelleen uskottava yksityisten arkkitehtitoimistojen tehtäväksi. Samoin oli käytettävä urakoitsijaliikkeitä eräiden töi-den suorituksessa.

Kertomusvuoden aikana suoritettiin uudisrakennustöitä ja suuria muutos- ja lisära-kennustöitä, jotka jatkuivat v:een 1957, seuraavissa laitoksissa ja rakennuksissa ym.: Auroran sairaalan rakennus n:o 8, tuberkuloosiparantolan talousrakennus, Nikkilän sai-raalan vedenpuhdistuslaitos ja vesitorni, Malmin sairaalan poliklinikkarakennus, Koskelan kunnalliskodin henkilökunnan uudet asuntolat (V vaihde), Porolahden kansakoulu, poi-kien ammattikoulun C osasto, Vallilan poliisiasemarakennus, Toivolan koulukodin uusi osastorakennus, Alppipuiston ulkoilmanäyttämö sekä Käpylän urheilupuiston vahtimes-tarin virka-asunto.

Kertomusvuonna seuraavissa laitoksissa, rakennuksissa ym. loppuun suoritetuista uudis-, muutos- ja lisärakennustöistä mainittakoon mm. Kivelän sairaalan röntgenosasto, lastensairaala, Auroran sairaalan hoitohenkilökunnan asuntolat, Nikkilän sairaalan kes-kusrakennus, tuberkuloosiparantolan lämpökeskus, Koskelan kunnalliskodin C- ja A-rakennukset, Tervalammen työlaitoksen vesi- ja viemäriyöt sekä tallirakennus, Lautta-saaren kansakoulun siipirakennus, Pohjois-Haagan kansakoulu, Maunulan uusi kansa-koulu, Käpylän ruotsinkielinen kansakoulu, Töölön kansakoulu, tyttöjen ammattikoulu, Hirvihaaran huoltolaitos, Fordin entinen tehdasrakennus, Toukolan konepajan koneva-rastorakennus sekä huoltorakennus.

Muiden laitosten laskuun suoritetuista uudis- ja lisärakennuksista mainittakoon Länsi-sataman huoltorakennus, jonka rakennustyöt jatkuivat v:een 1957; liikennelaitoksen Töölön vaunuhallin puku- ja pesuhuoneet; 22 muuntamorakennusta; kaasulaitoksen keskusvarasto sekä saman laitoksen työpajarakennus Suvilahdessa.

Edellä mainittujen lisäksi suoritti talorakennusosasto kertomusvuoden aikana huomati-tavan määrän korjaus- ja kunnostamistöitä kaupungin eri laitoksissa.

Työvoima vaihteli, ollen 882 työntekijää tammikuun ensimmäisellä viikolla ja 834 joulukuun viimeisellä viikolla ja oli suurin, 882 työntekijää, 8.—14. 1. välisellä viikolla. Työvoiman viikkokeskimäärä koko vuoden aikana oli 847 työntekijää (ed. v. 862).

Kaupungin rakennusten ja huoneistojen korjausta ja kunnossapitoa varten oli talous-arvioon merkitty yhteensä 313 414 320 mk:n suuruinen määräraha. Näiden töiden kus-tannukset nousivat 283 665 041 mk:aan, joten määrärahan säästö oli 29 749 279 mk.

Uudis- ja muutosrakennustöitä varten oli talousarvioon varattu yhteensä 1 781 818 037 mk:n suuruinen määräraha. Suoritettujen töiden kustannukset nousivat 926 108 740 mk:aan.

Tämän lisäksi siirrettiin v:lta 1955 määrärahoja yhteensä 686 535 858 mk. Suoritettujen töiden kustannukset nousivat 350 624 247 mk:aan. Määrärahan säästöstä, 335 911 611 mk, siirrettiin 327 282 331 mk v:een 1957 suorittamatta jääneitä töitä varten ja jäännös, 8 629 280 mk, palautettiin kaupunginkassaan.

Tämän lisäksi suoritettiin töitä, joita varten määräraha oli myönnetty kaupunginvaltuuston tai kaupunginhallituksen käyttövaroista. Kaupungin muille virastoille ja laitoksille suoritetuista töistä laskutettiin yhteensä 332 378 244 mk.

Kokonaiskustannukset talorakennusosaston töistä kertomusvuonna nousivat 1 892 776 272 mk:aan (1 973 470 189 mk).

Suorittamatta jääneitä töitä varten siirrettiin 804 333 020 mk v:een 1957.

Osasto käsitteli 1 269 diaariin vietyä asiaa ja antoi niistä lausuntoja yleisten töiden lautakunnalle ja muille kunnan hallintoelimille.

Kesälomaa myönnettiin 1 320 työntekijälle (1 614 ), yhteensä 18 987 päivää. Lomien kustannukset nousivat 35 434 794 mk:aan (38 034 721 mk). Sairauslomien kustannukset nousivat 20 053 114 mk:aan (20 991 011 mk). Hautausapua maksettiin 206 122 mk (395 080 mk). Vapaapäiväpalkat nousivat 2 567 933 mk:aan (1 292 243 mk).

Kustannukset vakinaisten viranhaltijain ja tilapäisen työvoiman palkkauksesta nousivat seuraaviin määriin: vakinaiset virat 61 820 920 mk ja tilapäinen työvoima, molemmat ylityökorvauksineen, 3 261 540 mk, yhteensä 65 082 460 mk (57 163 820 mk).

Rakennusviraston koneinsinöörin ylivalvontaan kuuluvien laitosten luku lisääntyi vuoden aikana seitsemällä. Uusien kattiloiden lukumäärä oli 16 ja yhteinen tulipinta 276.4 m<sup>2</sup>. Laitoksia oli vuoden lopussa yhteensä 158.

Seuraavasta taulukosta selviää kattiloiden luku ja laatu:

|                                | Luku             | Tulipinta, m <sup>2</sup> |
|--------------------------------|------------------|---------------------------|
| <i>Höyrykattilat</i>           |                  |                           |
| Korkeapaineekattilat .....     | 19               | 1 418.0                   |
| Matalapaineekattilat .....     | 105              | 2 218.0                   |
|                                | <b>Yhteensä</b>  | <b>124</b>                |
| <i>Lämmövesikattilat</i> ..... | 237              | 3 741.4                   |
|                                | <b>Kaikkiaan</b> | <b>361</b>                |
|                                |                  | <b>7 377.4</b>            |

Kertomusvuoden aikana suoritetuista tärkeimmistä töistä mainittakoon seuraavat: saniteettitöiden valvonta ja lopputarkastus jäljempänä mainituissa rakennuksissa ym.: Auran sairaalan uusi korkeapaineekattila, tuberkuloosiparantolan lämpökeskus, Lautasaaren kirjastorakennus, Pohjois-Haagan kansakoulu, Maunulan kansakoulu, korttelissa n:o 303 olevat kaksi puurakennusta, Tervalammen työlaitoksen talli- ja pesularakennus, Kallion urheilukentän lasten rakennus sekä Töölön kansakoulu. Työn suunnittelu ja valvonta sekä lopputarkastus suoritettiin seuraavissa rakennuksissa ym.: liikennelaitoksen puku- ja pesuhuonerakennus, Hakaniemen kauppahalli, Marian sairaalan III K osastorakennus, Puistolan kansakoulu ja Koskelan sairaskodin keittiö. Suunnittelua ja valvontaa suoritettiin lisäksi seuraavissa rakennuksissa ym.: tuberkuloosiparantolan talousrakennus, Länsisataman huoltorakennus, Koskelan sairaskodin V asuntola, Talin puhdistuslaitos, Nikkilän sairaalan vedenpuhdistuslaitos, kaasulaitoksen varastorakennus, Toivolan koulukodin asuinrakennus, Käpylän ruotsinkielinen kansakoulu, Herttoniemen puhdistuslaitos, Tervalammen työlaitoksen saunarakennus sekä asuinrakennus, Nikkilän sairaalan IX osastorakennus, Hirvihaaran kartanon päärakennus, Ilmalan vesisäiliö, Oulunkylän lastentalo, Porolahden kansakoulu, Toukolan konepajan huoltorakennus, poikien ammattikoulun II rakennusvaihe, Malmin sairaalan poliklinikkarakennus, Vallilan poliisitalo sekä Auran sairaalan VIII osastorakennus. Lisäksi suunniteltiin ja valvottiin talorakennusosaston suorittamia korjaustöitä, joiden lopputarkastukset myös suoritettiin.

Seuraavien ulkopuolisille suunnittelijoille annettujen töiden yleissuunnitteluun osallistuttiin: Koskelan sairaskodin lämpökeskus ja keskusrakennus, keskuspesula, poikien ammattikoulu, II rakennusvaihe, ruotsinkielinen työväenopisto, Haagan poliisitalo sekä Kivelän sairaalan hermotautisairaala ja lämpökeskus.

Polttoaineen kokonaiskulutus talorakennusosaston hoidossa olevissa laitoksissa oli 39 145 464 tn (ed. v. 34 691.51 tn) koksiksi redusoituna.

## Puisto-osasto

Puisto-osaston henkilökunnan muodostivat vuoden alussa kaupunginpuutarhuri, apulaiskaupunginpuutarhuri, työnjohtajien esimies, kasvihuonepuutarhuri, taimistopuutarhuri, seitsemän piiripuutarhuria sekä neljä työnjohtajaa, piirtäjä, kaksi toimistoapulaista sekä tp. toimistopulainen. Kertomusvuoden aikana otettiin osastoon neljä työnjohtajaa ja kaksi työnjohtajaa kuoli, joten vuoden lopussa työnjohtajien lukumäärä oli 6. Kaupunginpuutarhuri Bengt Schalinille myönnettiin ero virasta 31. 12.

Työntekijäin lukumäärä oli kertomusvuoden alussa 89, lopussa 189 ja keskimäärin 290. Lukumäärä oli suurin, 520, kesäkuun lopussa ja pienin, 30, yleislakon aikana. Kaksi työntekijää kuoli vuoden aikana ja viisi siirtyi eläkkeelle.

Sairausatapauksia oli 159. Sairauslomapalkkoja maksettiin 3 995 147 mk. Tapaturmia sattui 43 vuoden kuluessa. Työntekijäin keski-ikä oli 47 vuotta.

Osastolle saapui kaikkiaan 351 ja lähetettiin 137 kirjelmää, joista 42 oli lausuntoa tai esitystä yleisten töiden lautakunnalle. Saapuneita laskuja oli 961 ja lähetettyjä 450. Maksumääräyksiä kirjoitettiin 706. Toimistossa laadittiin 34 piirustusta.

Kasvihuoneissa ja lavoissa kasvatettiin 45 000 kukkaryhmäkasvia. Kasvihuoneiden lämmitykseen käytettiin 97 220 kg koksia ja antrasiittia sekä 1 313.5 m<sup>3</sup> halkoja.

Taimistoissa lisättiin ja sieltä siirrettiin puistoihin seuraavat määrät kasveja:

|                     | Istutettu<br>puistoihin<br>kpl | Myyty<br>kpl | Hävitetty<br>kpl | Lisätty<br>kpl | Vuoden<br>lopussa<br>kpl | Lajikkeita |
|---------------------|--------------------------------|--------------|------------------|----------------|--------------------------|------------|
| Lehtipuita .....    | 460                            | 160          | 380              | —              | 7 620                    | 100        |
| Havupuita .....     | 127                            | 12           | —                | 120            | 1 870                    | 18         |
| Koristepensaita ... | 9 500                          | 3 370        | 900              | —              | 78 230                   | 328        |
| Köynnöskasveja ...  | 251                            | 47           | —                | 330            | 4 870                    | 21         |
| Perennoja .....     | 9 800                          | 3 600        | —                | 1 400          | 62 220                   | 495        |
| Kukkasipuleita ...  | 8 460                          | 300          | —                | 300            | 12 940                   | 55         |

Kukkaryhmiin istutettiin 41 000 yksivuotista kukkaa.

Osaston hoidossa oli vuoden lopussa 189 yleistä puistoa Kantakaupungissa, 30 puistoa esikaupunkialueilla, 42 erinäisten kaupungin laitosten puistoa sekä 22 sopimuksen perusteella hoidettavaa puistoa.

Varsinaiset istutusten korjaus- ja kunnossapitokustannukset olivat tilien mukaan yhteensä 104 072 678 mk.

Istutuksiin kohdistuneista vahingonteoista perittiin korvausta kaikkiaan 78 720 mk.

Kahdeksan uuden leikkikentän rakentaminen aloitettiin vuoden kuluessa. Turvallisuussyistä aidattiin vanhoja leikkikenttiä. Uusia sekä osaksi aikaisemmin rakennettuja leikkikenttiä varten tehtiin 10 betonista lasten hiekkalaatikkoa, 5 kiipeilytelinettä ja 10 keinuä.

Vuoden aikana jatkettiin aikaisemmin aloitettuja Susi- ja Karhutien välisen alueen, Vesilinnanmäen, Hesperianpuiston, Mänty-, Kuusi- ja Pihlajatie välisen puiston, Pirkkolan- ja Papinmäentien välisen alueen, Mäkelän- ja Sofianlehdonkadun välisen alueen, korttelin n:o 49 länsipuolella olevan alueen, Taivaskallion puistoalueen, Vallisaaren räjähdysonnettomuudessa kuolleiden muistomerkin luona olevan laakson sekä Merisataman ja Helsinginniemen puiston rakennustöitä.

Näistä saatiin lopullisesti kuntoon Susi- ja Karhutien välinen osa, Pirkkolan- ja Papinmäentien rajoittama alue sekä Merisatama ja Helsinginniemen puisto. Vuoden aikana aloitettiin leikkikentän rakentaminen Tukholman- ja Hartmanninkadun kulmaan, Keskuspuiston siivoustyöt, Hämeentien kortteleiden n:o 665 ja 666 ja kadun välisen osan kunnostaminen, korttelin n:o 988 ja 989 rakentaminen leikkipuistoksi, Mäyrätien puiston ja Herttoniementien varrella olevan leikkikentän kunnostaminen, Kulosaaren kartanon puiston perusparannustyöt, Lumpeisen rannan kunnostaminen, Lokkalanlehdon, Näytelijäntien leikkikentän, Huovi- ja Santavuorentien leikkikentän, Kylänevan puiston, Pitäjänmäen leikkikentän ja Työmiehenkadun jatkeella olevan leikkikentän rakentaminen, Taivalsaaren urheilukenttien ympäristön kunnostaminen, leikkikentän rakentaminen Pasilankatu 13:n tontille, Keuruun-, Suvannon- ja Vallilantien välisen alueen ja Käpylääntien varrella sijaitsevan puistokaistaleen kunnostaminen. Näistä valmistui Tukholman-



ja Hartmanninkadun leikkikenttä, Pasilankatu 13:n leikkikenttä ja Käpylätien varrella sijaitseva puistokaistale.

Lisäksi kunnostettiin Aleksis Kiven patsaan ympäristö, suoritettiin Sepänkadun leikkikentän laajennustyöt sekä aitaaminen ja järjestettiin Hakaniementorille leikkipaikka Näkinkujalta poistetun tilalle.

Paitsi edellä mainittuja töitä puisto-osasto suoritti tilauksesta töitä rakennusviraston eri osastoille, kaupungin muille laitoksille sekä yksityisille. Näistä huomattavimmat olivat: Auroran sairaalan istutukset, Kivelän sairaalan henkilökunnan asuntojen ympäristö, Nikkilän sairaalan erään uudisrakennuksen ympäristö, Pukinmäen kansakoulun, Hesperian kansakoulun, Maunulan kansakoulun ja Oulunkylän vanhainkodin ympäristöt, Salmisaaren voimalaitoksen istutukset, Kumpulan uimalan istutukset, Oulunkylätien katu- puiden istuttaminen, Mannerheimintien nurmikaistan kunnostaminen Tilkan kohdalla, lumityöt puhtaanapito-osastolle, perunan nosto maatalousosastolle, Maunulantie 1—19:n pihastutukset, Käpylinnan, Karhulinna, Tenholantie 3—5:n ja Hämeentie 63:n pihojen kunnossapito sekä Muinaistieteellisen toimikunnan tilauksesta Coyet'n kaponnieurin turvekaton kunnostaminen ja Suomenlinnan muinaismuistalueen teitten puhtaanapito.

Ruokamultaa ajettiin puistoihin 22 207 m<sup>3</sup> ja käytäväSORAA hankittiin 952 m<sup>3</sup>.

Talousarvioon oli kertomusvuonna korjaus- ja kunnossapitotileille merkitty 87 661 795 mk, menot tilien mukaan olivat 104 054 678 mk, joten ylitys oli 16 392 883 mk. Em. tileille myönnettiin ylitysoikeutta kaikkiaan 20 062 500 mk. Tuloa tuottamattomien pääomamenojen luvun Istutukset kohdalla oli määrärahoja kertomusvuonna varattu 77 184 000 mk, menot tilien mukaan olivat 49 124 652 mk. Ylitysoikeutta saatiin em. tileille 15 921 000 mk, käyttämättä jäi määrärahoja 42 281 608 mk. Edellisten lisäksi oli edellisiltä vuosilta siirtyneitä määrärahoja käytettävissä 3 042 493 mk, joista kertomusvuonna käytettiin 2 092 634 mk ja säästöä jäi 949 859 mk.

Tuloa tuottamattomille pääomatileille merkityistä siirtomäärärahoista siirtyi seuraaville vuosille yhteensä 42 107 002 mk.

Puisto-osaston tulot myydyistä ruukkukasveista ja leikkokukista olivat 726 640 mk, taimistotuotteista 781 500 mk, kasvien vuokrauksesta 135 350 mk, lannasta ja mullasta 94 975 mk, sekä pikkutaimista 34 830 mk. Muita sekalaisia tuloja oli 8 890 mk. Tuloja oli yhteensä 1 799 405 mk.

### *H a n k i n t a o s a s t o*

Hankintaosaston päätoimiston henkilökuntaan kuuluivat hankintapäällikkö, apulais-hankintapäällikkö, osastokamreeri, varastokirjanpitäjä, toimentaja, inventoija, yhdeksän vakinaista toimistoapulaista sekä yksi tilapäinen ja yksi työmäärärahoilla palkattu toimistoapulainen.

Päävarastossa, Malminkatu 5, oli varastonhoitaja, apulaisvarastonhoitaja, varastoesimies, varastokirjanpitäjä, kolme vakinaista toimistoapulaista sekä yksi tilapäinen ja yksi työmäärärahoilla palkattu toimistoapulainen. Kussakin alavarastossa, Hakaniemessä, Ruoholahdessa, Töölössä, työpajan varastolla Toukolassa, Toukolan puutavaravarastolla ja Herttoniemen varastolla toimi esimiehenä varastoesimies. Näistä oli viisi vakinaista ja yksi työmäärärahoilla palkattu. Työntekijöitä oli kaikissa varastoissa vuoden lopussa yhteensä 72.

Työpajassa oli työpajainsinööri, kaksi vakinaista ja neljä työmäärärahoilla palkattua työnjohtajaa, kaksi työmäärärahoilla palkattua konetarkastajaa, yksi vakinainen piirtäjä ja yksi työmäärärahoilla palkattu suunnittelija, toimistoesimies, kirjanpitäjä, kaksi vakinaista ja yksi tilapäinen toimistoapulainen sekä työmäärärahoilla palkattu tuntikirjuri ja talonmies-lämmittäjä. Työntekijöitä oli työpajalla vuoden lopussa yhteensä 160.

Työpajan tuotantokomiteaan kuului puheenjohtajana viilaaja Arvi Rantanen, varapuheenjohtajana koneasent. Otto Päivinen, sihteerinä työpajains. Erkki Katajisto ja varasihteerinä toimistosim. Nils Nyström sekä muina jäsenenä kaup. ins. Walter Starck, hankintapääll. Mikko Pulkkinen, suunnittelija Toivo Mattila, seppä Urpo Järvinen, puuseppä Leo Kotro, hitsaaja Pentti Ukkola. Varajäsenenä olivat katurak. pääll. Yrjö Virtanen, apul. hank. pääll. Unto Tervonen, konetehn. Vilho Virtanen, työnjoht. Sven Linkosalmi, kirjanpitäjä Olavi Kinnunen, autonasent. Paavo Makkonen, koneasent. Eero Sainio, sorvaaja Nils Lauraeus, viilaaja Olavi Linnoaro ja viilaaja Svante Leppänen.

Varastossa 1. 1. olleiden rakennusaineiden ja muiden tarvikkeiden arvo oli 196 617 111 mk. Vuoden aikana niitä ostettiin 600 216 311 mk:n arvosta ja annettiin käytettäväksi 617 260 059 mk:n arvosta. V:een 1957 siirtyneiden rakennusaineiden ja tarvikkeiden arvo oli 179 573 363 mk. Kun tavarain saanti oli jossain määrin helpottunut, oli osaston jatkuvana tavoitteena tavaravaraston pienentäminen, mistä johtuu, että varaston arvo vuoden lopussa olikin jonkun verran pienempi kuin vuoden alussa.

Varastosta annettujen tavaroiden määrät jakautuivat rakennusviraston eri osastojen ja kaupungin muiden laitosten sekä yksityisten kesken raha-arvonsa mukaan seuraavasti: katurakennusosasto 116 639 605 mk, talorakennusosasto 243 227 485 mk, puhtaanapito-osasto 63 228 206 mk, puisto-osasto 4 147 605 mk, hankintaosasto 6 364 051 mk, rakennusvirasto ja tiliosasto 884 540 mk, työpaja 37 254 970 mk, satamalaitos 81 415 013 mk, muut kaupungin laitokset 47 486 538 mk, yksityiset 2 254 399 mk, erinäiset hyvitykset ja palautukset 14 357 647 mk, yhteensä 617 260 059 mk.

Työpajassa suoritettut työt jakautuvat rakennusviraston eri osastojen ja muiden kaupungin laitosten kesken seuraavasti: katurakennusosasto 10 744 875 mk, talorakennusosasto 34 275 491 mk, puhtaanapito-osasto 9 784 mk, puisto-osasto 4 683 381 mk, hankintaosasto 74 325 030 mk, satamalaitos 15 479 625 mk, muut kaupungin laitokset 10 390 358 mk, erinäiset hyvitykset ja palautukset 241 581 mk, yhteensä 150 150 125 mk.

Rakennusaine-, kone-, kalusto- ja kulutustarvikehankintojen kokonaisarvo kertomusvuoden aikana oli 897 509 662 mk.

Muille kaupungin virastoille ja laitoksille tehtäviä hankintoja hoidettiin joko hankintasopimuksilla, jolloin tavara toimitettiin suoraan liikkeestä ao. virastolle tai laitokselle tai tavaratoimituksina hankintaosaston varastoista. Hankintasopimuksilla toimitettujen hankintojen arvo nousi vuoden aikana 260 520 376 mk:aan ja varastosta toimitettujen tavaroiden arvo 128 901 551 mk:aan eli hankintojen arvo kaikkiaan 389 421 927 mk:aan.

Vuoden aikana oli osastolla vuokratuloja lainatuista työkaluista, työkoneista ja lipuista 1 917 616 mk.

Hankintaosaston kokonaisliikevaihto nousi kertomusvuonna 1 159 947 654 mk:aan.

Osastolle saapui kertomusvuoden aikana 2 039 kirjettä ja lähetettiin 1 410. Laskuja saapui 10 013 ja lähetettiin 3 751.

### *Tiliosasto*

Tiliosaston kassavirastona toimi rahatoimisto.

Tiliosaston henkilökunnan muodostivat kamreeri, pääkirjanpitäjä, kirjanpitäjä, kassanhoitaja, kahdeksan toimistoapulaista, joista kaksi työskenteli puhtaanapito-osastolla ja lähetti.

Henkilökunnasta oli neljä viranhaltijaa sairauslomalla yhteensä 26 päivää.

Tilitodisteita oli vuoden aikana 44 470, maksumääräyksiä 27 483, kassatositteita 7 833 ja muistiotodisteita 4 603, laskutuksia 24 623 ja lähetettyjä kirjelmiä 1 567.

Tiliosaston laajuus selviää seuraavasta menojen ja tulojen erittelystä: työmäärärahat edellisiltä vuosilta 959 148 664 mk, talousarviotyöt 3 503 946 951 mk, lähetetilin menot 4 979 543 354 mk, lähetetilin tulot 1 132 278 799 mk, ennakkovarat 85 918 938 mk, kaupungin muiden laitosten tilit 969 562 280 mk, ylimääräiset työt 404 118 159 mk, tarveaineet ja konepaja 1 094 261 272 mk, tuloveroennakko 318 532 436 mk, huoltokassa 74 361 205 mk, leski- ja orpoeläkekassa 492 545 mk, menojäämät 198 412 425 mk, tulojäämät 129 339 691 mk ja rakennusviraston tulot 641 005 649 mk.

Rakennusviraston käteiskassan rahanvaihto kertomusvuoden aikana nousi 312 858 597 mk:aan sekä työntekijäin palkat 1 751 566 788 mk:aan.